

ИЛЛЮСТРАЦИЯ

2

I

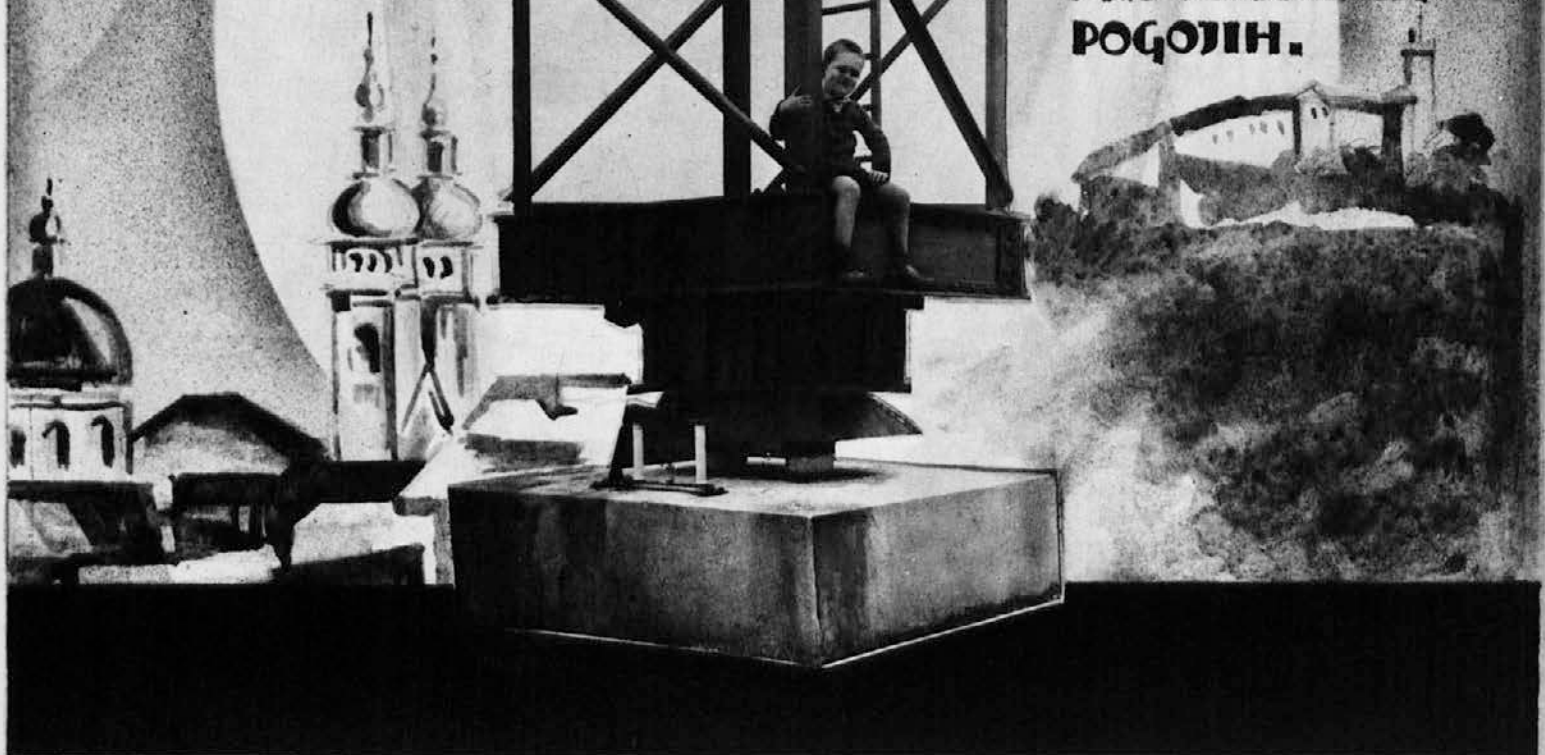
RADIO LJUBLJANA

ŽELI

MNOGO ZADOVOLJNIH NAROČNIKOV OSKRBLJENIH Z NAJBOLJŠIMI APARATI.

NUDI

V SVOJI PRODAJALNI NA MIKLOŠIČEVI CESTI V LJUBLJANI POLEG UNIONA NAJMODERNEJŠE APARATE PO NAJNIŽJI CENI IN NAJUGODNEJŠIH PLAČILNIH POGOJIH.

Ilustracija

ŠTEV. 2

MAREC

L. 1929

NAROČNINA: LETNO 12 ŠTEVILK 100 DINARJEV, POLLETNO 6 ŠTEVILK 55 DIN, POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 DIN
INOZEMSTVO LETNO 120 DIN - LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6/II. - TELEFON 2549 - ČEK. RAČUN POŠT. HRAN. 12.587

Piruh
Mala Maruška

Foto „Ilustracija“

Tašica v smehu

Nožice je treba oprati

Tašica v joku

Naši otroci

Foto „Ilustracija“

Dobro jabolko

Z današnjo serijo otroških slik otvarjamo natečaj fotografij iz življenja otrok. Za dva najbolj originalna prizora razpisujemo 2 nagradi: prva otroške igrače, v znesku 100 Din, druga otroške igrače v znesku 50 Din. Slike morajo imeti na zadnji strani napisano geslo, v koverti z istim geslom pa ime otrok(a) in naslov odpošiljatelja. Zanimive slike bomo objavili. Uredništvo »Ilustracije«, Kopitarjeva 6/II.

Pik, pik, pik — in evo moj pik — kje tu vidite prevaro?

Da bi že znala čitati!

Čof, čof, čof!

Elegantni gospodek v pyjami

Mati

Levo:

*Mihael Stroj
(1800—1871)*

*Jos. Crobathova
s hčerko*

Olje. Nar. muzej
v Ljubljani

Desno:

*Ivan Grohar
(1867—1911)*

Tiha sreča
Olje. Zasebna
last

Nekaj čudovitega je v podobah, kot je Groharjeva »Tiha sreča«. Ali ni ravno zaradi te tihe skromnosti, skritega trpljenja, revščine in osamelosti nad njimi razlit čar posebno veličastnega in vzvišenega pojava? Kdo ne bi mislil spričo te slike na ono, kar je o svoji materi napisal naš Ivan Cankar ali kakor je svojo mater upodabljal slavni Rembrandt? Slikala sta jih sicer v preproščini in trpljenju, a dala sta jim ravno s tem pečat spoštljivih in vzvišenih bitij. Kot ljubka bajeslovna figurica, poetično-idilična in igračkasta pa nam je ona na sliki Janeza Šubica, dočim nam jo je Stroj

upodobil v prešerni razkazovalnosti bidermajerskega meščanstva. Malo malo je v tej poslednji onega čudovitega in skrivnostnega ognja Groharjeve podobe, one nedosežne čustvene miline Cudernanove »Mater« (glej naslovno stran ovitka) ali onega nekam demoničnega in mračnega čustva, ki ga razodeva v svoji risbi Jakac. Ni pa ta Jakčeva slika podoba tihe sreče, nego skrbi, strahu in zagrenjenosti: vsak hip utegne zla usoda iztrgati ljubo bitje iz ljubečih objemov. A drugače gleda mater Fr. Kralj: tuj, zunanji dogodek je njo in otroka opozoril nase in tako nista sama s svo-

jimi čustvi, nego del večje celote in v stvarnem odnosu do ljudi. Ali nista v tej nemirni zaposlenosti od okolice bolj nego materi Groharjeve podobe sorodna Donatellovi Madoni z Jezuškom iz cerkve sv. Antona v Padovi?

V sredini:

Janez Šubic (1850—1889)

Mati z otrokom

Akvarel. Prvič objavljeno. Last inž. arh. V. Šubica

Levo:

France Kralj, Soproga umetnikova

Olje. Detajl z Rodbinskega portreta. Narodna galerija, Ljubljana

Desno:

Božidar Jakac, Mati in hči
Lito. Narodna galerija, Ljubljana

Büchner:
Dantonova smrt

Premijera v ljubljanski drami
Režiser O. Šest, scenograf I. Vavpotič

Levo:

Danton (Levar) pred tribunalom

V sredini levo:

Robespierre (Rogoz) in St. Just (Skrbinšek)
desno:

Poulična druhal insultira plemiča

Spodaj levo:

St. Just (Skrbinšek) govori v konventu
desno:

Zadnja scena pred giljotino

Foto „Ilustracija“

Desno:

*Julij Betetto
najodličnejši član
slovenske opere*

Mozart: Beg iz seraja

*Premijera znamenite opere je doživela v ljubljanski operi velik uspeh
Dirigent in režiser ravnatelj M. Polič, scenerija po osnutkih akademič-
nega slikarja Božidara Jakca*

V sredi levo:

Bog živi ljubezen! II. dejanje (Kovač, Ribičeva, Popovičeva, Banovec)

desno:

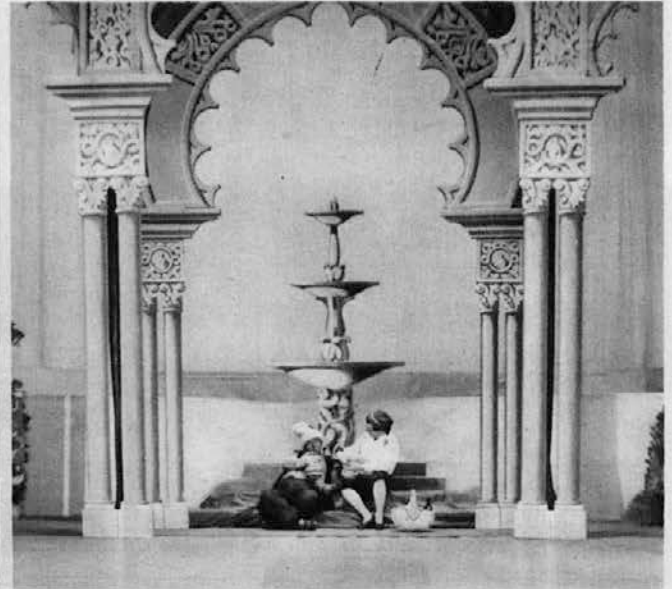
Vivat Bacchus! II. dejanje (Rumpel, Kovač)

Spodaj levo:

Beg iz seraja, III. dejanje (Popovičeva, Banovec, Kovač, Ribičeva)

desno:

Zaključna scena zadnjega dejanja

Dalmacija: solnce,

Ali ste že videli Dalmacijo, našo zemljo lepote in solnca? Ali bi radi zasanjali zlat sen o šumenju morskikh valov, o toploti zlatega solnca, o lahkem vetriču, ki vam zabrne ob ušesih kakor draga pesem radosti in

Levo:

Karakteristična ulica v Dubrovniku

V sredini levo:

Motiv iz Dubrovnika

desno:

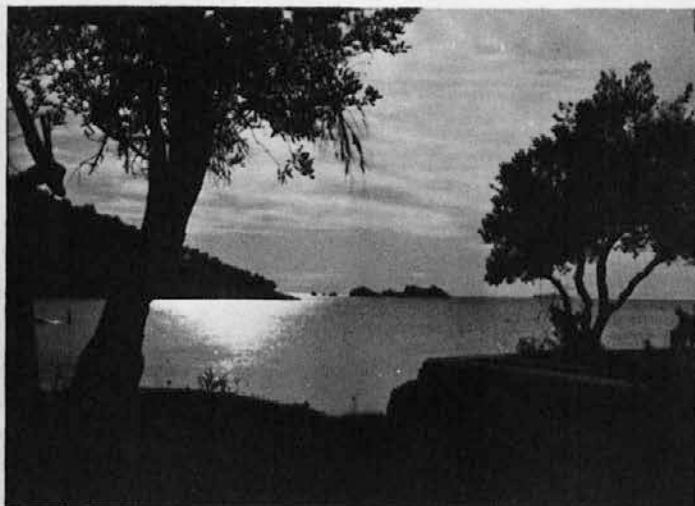
Solnce zahaja . . . (Kopališče Lapad pri Dubrovniku)

Spodaj levo:

Dubrovnik

desno:

Gruž, pristanišče Dubrovnika

lepota, zdravje in moč

Foto „ilustracija“

sreče? Tu vam nudimo majhno izbiro slik iz te zemlje s sto in sto otoki, s palmami, južnim sadjem, morjem in sladkim smehljajem, da sanjate o njem vse dolge zimske dni ...

Desno:

Motiv s sv. Lovrenca v Dubrovniku

V sredini levo:

Motiv iz Dubrovnika

desno:

Razburkano morje

Spodaj levo:

Split

desno:

Boka Kotorska

O Kristusovem trpljenju v umetnosti

Dr. R. L.

Zgodovina krščanske umetnosti beleži doslej dva trenutka, v katerih je pobožno umetniško čuvstvo podarilo človeštvu in kulturi dolgotrajne ter resnično obče pomembne podobe, in ta dva trenutka sta bila konec gotske in konec baročne dobe. Posebej dobro moremo pojasniti to ob upodobitvah Kristusovega trpljenja in sploh velikonočne legende. Zakaj, kakor nobeno drugo svetopisemsko sporočilo, tako je vplivalo ono o Gospodovem trpljenju na umetniškega duha narodov in časov.

Na sliki križanja iz Mač, katera spada pač med najlepše spomenike slikarstva v Sloveniji, je neznani mojster upodobil levo pod križem Marijo, Jezusovo mater, desno

Guido Reni: Glava Kristusa
Rim

Glava Kristusa iz Pieta Coburg
Coburg

pa sv. Janeza, držeč se besedila evangelija (Jan. 19, 25). Vendar je več kot verjetno, da je ta poznogotski slikar iz srede petnajstega stoletja napravil svoje delo po predlogi križanja v knjigi vzorcev, ki so bile tedaj med umetniki kaj razširjene in v navadi, in da besedila evangelija sploh čital ni. Zakaj glede števila oseb in njih razporedbe na sliki to križanje tedaj ni bilo več nič novega, saj nahajamo Marijo in sv. Janeza ob Križanem že na italijanskih slikah 9. stoletja in skozi cel srednji vek. Kakor drugod, je srednjeveški umetnik tudi pri upodabljanju križanja zvesto sledil sv. pismu ter hotel podati le stvarno in čisto, a verniku kar najbolj razumljivo ilustracijo besedila. Po tej zvestobi do teksta je slika iz Mač pač še kos srednjega veka, a nič manj ni ona tudi kos novega časa.

Saj je nemirno čuvstveno življenje upodobljenih oseb nekaj, česar srednji vek ni poznal in s čimer se je maška slika obračala naravnost na dušo gledalca. Tako kakor si jo je umetnik sam zamišljal in tako kakor jo

Giotto: Objokovanje Kristusa. Padova

Neznani mojster: Križanje
Mače nad Kranjem

Neznani mojster: Golgota
Štepanja vas pri Ljubljani

Neznani mojster: Pieta
Mekinj, samostan

August Brömse: *Ecce homo*

Edini ohranjeni list, tiskan na obe strani. Ker se trnjeva krona Jezusova ni dobro odtisnila, je mojster izbrisal risbo s kamnite plošče, list pa zmečkal in vrgel v koš. Tam ga je pobral njegov učenec M. Maleš, v čigar lasti se list sedaj nahaja.

Jezusom v naročju je bila za tedanji čas tvorba novih ljudi, katera ni imela v sv. pismu podlage, nego je nastala v pesništvu in nabožnem slovstvu. Bila je simbol žalosti in trpljenja in zato onemu mnogo preizkušanemu času nadvse ljuba. Ker je sam trpel, je tedanji človek tudi Kristusa hotel imeti v trpljenju, da bi na ta način umljuje in jasneje govoril njegovi duši. »Ako sotrpiš s Kristusom v duhu, je to boljše od vseh zunanjih del človeških,« piše dominikanec Giselher. »Ne gleda te v tvoji visoki časti, kdor te tukaj prezira v tvoji zavrnjenosti,« pravi Seuse; in kakor da je imel pred seboj vprav kakšno »pieta«, kot je naša iz Mekinj ali ona iz Coburga (gl. sliko Kristusove glave, Coburg), nadaljuje: »Mene ne odbijajo blede ustnice tvoje, niti mi niso zoprne krvave roke tvojega telesa, nego si mi zaradi vsega tega srčno ljub in jaz popolnoma tvoj.« Šele v umetninah tedanje dobe je zamogel gledalec nazorno poobčutiti trpljenje Kristusa in Marije, o čemer dotlej ni bilo govora. To novo pojmovanje pa je potem še v visoki renesansi rodilo tako pretresljivo veličastne umetnine, kot sta »Križanje« Matije Grünewalda v Isenheimu in »Pieta« Michelangelova v cerkvi sv. Petra v Rimu.

Drugič je krščanska umetnost spregovorila človeštvu na tak način ob koncu protireformacije, vendar to pot ne toliko z onim poudarjanjem Kristusove človečnosti, kolikor nadčlovečnosti, ne grdote, kolikor lepote in ne ponižanja, kolikor povišanja. V prvi dobi protireformacije ali baroka imamo sicer veliko množino slik vprav okrutnega trpljenja Kristusovega, katere naj bi s svojimi zunanjimi efekti do dna pretresle vernikovo dušo, in s tem so dosegale tedanje slike neverjetno grozo in dramatičnost, kar nam domače križanje iz Štepanje vasi prav dobro ponazoruje. A obstalo to strahotno upodabljanje le ni in nad Rubensom ter italijanskimi barocisti so zmagali van Dyck, Guido Reni in drugi (gl. sliko), ki so v svojih slikah sicer tudi upodabljali

je gledalec sam hotel imeti naslikano: se je tedaj jela slikati smrt Kristusova in vse ostalo njegovo življenje in Marijino. Giottovo »Objokovanje Kristusa« (15. stoletje) je že en primer takšnega slikanja v Italiji, a glavno je v tej dobi vendarle izvršila nemška umetnost, ki je ustvarila nove in in še danes splošno razširjene tipe verskih umetnin, izmed katerih je poleg božjega groba pač najbolj poznana in tudi v naši umetnosti bogato zastopana »pieta« (glej kip iz Mekinj). — Podoba Marije z mrtvim

trpljenje, toda umirjeno, harmonično, lepo in poveličano. Kdo ne pozna krucifiksov van Dyckovih ali Renijevih, kjer stoji križ z umirajočim Kristusom sam v samoti in tihoti sveta in neba; vse strasti so se polegle in gledalec zre samo čudovito, lepo in vzvišeno smrt na križu? In ne samo križanje, tudi drugi prizori iz mučenja, sodba, ecce homo, križev pot in podobno so se ob koncu baročnega časa v tem zmislu upodabljali, a upodablja se še danes in vplivajo z lepoto in vzvišenostjo svojih čuvstev še danes. Vse, kar je sledilo zatonu tega drugega trenutka, ni imelo v sebi one močne kali, da bi bilo postalo splošna last človeštva; v umetnosti devetnajstega stoletja je ta predmet obubožal, postal je teatralična, zanosna deklamacija — tako so slikali Klinger, Thoma in dr. — a verskega čuvstva v njem ni bilo več. Zdi pa se, da se je s svetovno vojno tudi tu močno prelomilo v dušah. Poslušajmo Ivana Preglja: »Vikar pa je tisti hip pogledal kvišku in se zazrl v razpelo nad vrati v sobi in je s stisnjenimi zobmi govoril Onemu na križu, čigar lice je bil sam izrezal in čigar ude je bil sam vzobličil in čigar strašne rane je bil vsekal sam v bridki svoji ljubezni in s svojo trdo težko roko Govoril je licu, ki je neskončno dobro odgovarjalo le njemu — vsem drugim pa grozilo z nepojmljivim izrazom nesvetega, nečloveškega lica. Govoril je svojemu Bogu s svojo besedo, odločno kakor človeški hlapec svojemu človeškemu gospodarju.« Ali se ne zdi, da je to Plebanusovo razpelo »Križani« Tona Kralja? In kakor Pregljev »Plebanus« in oni davni menihi, govori tudi Kraljev Kristus duhu zopet z isto nemiljivo besedo kakor one davne »pieta«. Kot velik simbol se zdi Kristusovo trpljenje, odprt stoletjem in ljudstvom, in njih vrednost moremo izmeriti po tem, kako je odseval v njihovem duhovnem življenju.

Tone Kralj: *Križani*
Ljubljana, Narodna galerija

Himalaja

Iz urednikovega dnevnika
Janez Oblak

Z ilustriranim listom so krvave težave, te krvave težave so posledica trnjeve poti urednika takega lista. Moj dnevnik ima na ducate dogodivščin, ki so se mi pripetile. Ko prevzemaš uredništvo, se ti zdi vse igrača — kaj je lažjega, kakor dobiti sliko in za dober honorar tudi besedilo, za prav dober honorar celo aktualno besedilo — ko prevzameš uredništvo, pa vidiš, da fotografske umetnosti vobče še ni, da človek, ki bi napisal zanimivo, osoljeno, popoprano besedilo, še ni rojen in da njegovo mater šele zibljejo in da se njegov oče šele smuča pri naraščajskih smuških tekmah.

In tako se ti zgodi, da si razdal, če si se pogodil z založnikom za pavšalni honorar, že tudi svoj honorar za dva meseca naprej na predjemih za članke, ki jih nikoli ne bo, in se ti zgodi, da si na večer, preden bi moral rokopis v tiskarno, sam in da imaš kvečjemu v predalu slike iz rusko-turške vojne in o prvih lokomotivah in mladostne slike Sare Bernhardt, ali kako se že piše tista slavna jahačica iz cirkusa Kludsky.

In tako se je zgodilo, zdi se mi, da je Sven Hedin napravil tisti svoj znameniti polet na Himalajo. Skratka, iz tega ali onega vzroka: treba je bilo prnesti sliko o Himalaji, vsekakor sliko o tem čudovitem hribu, ki ima alpsko floro. Slike pa nikjer nobene.

V tem obupnem stanju me je našel moj dobri prijatelj Slapar; on je litograf v tiskarni. Gledal me je, gledal sočutno in potem kar vprašal:

»Ali morem pomagati?«
»Če brezžično naslikaš Himalajo!« sem se mu obupno vrgel na prsi.

Objel me je, ni rekel besedice in odšel.

Zdaj sem vedel, tudi on je obupal, še on je obupal. Čez nekaj minut se je vrnil.

»Tale bi bila prav primerna!«

Gledam sliko, gledam in vidim, da nima vrha.

»Zapisala bova, da je gora tako visoka, da ji je kamera odrezala vrh!«

»Toda, kaj pa flora, flora?« sem zajavkal.

»Zato pa je sneg! Blaženi sneg pokriva floro in nje, blagopokojno počivajoče, ne vidiš!«

Padel sem spet od hvaležnosti prijatelju okoli vratu in se od ginjenosti razjokal na njegovih zvestih prsih. In sem prinesel v listu tole sliko z naslovom:

»Himalaja pozimi; vrh je previsok in ga naš posebni poročevalec ni mogel ujeti na ploščo. Vendar bo čitateljem bolj ustrezno s tem, ko jim predočamo velike prepade, ki so največja ovira sedanji Sven Hedinovi ekspediciji.«

List je izšel. O, da bi me ne bila nikdar mati rodila! Že drugi dan je ležalo na mizi tole:

*Ali mislite, da smo res
tarka krutala? Ogledim in
razgovorim se osebno!!*

Geograf. Boolež

Potem še eno pismo:

»Protestiramo proti taki potegavščini. Dali bomo v časopis! Klub Sven Hedin.«

Potem časopis:

»Kako je Podrta gora v Bohinju postala Himalaja.

Našemu preljubemu 'Novičarju' povemo, da pozna pri nas že vsak otrok Podrto goro v Bohinju. Kdor si hoče ogledati, kako izrabljajo nekateri novinarji nevednost publike, naj si ogleda zadnjo številko 'Novičarja'.

Dovolj! Dva dni sem se tiščal doma. Proti večeru drugi dan je zapel zvonec. Hišna je prinesla vizitko. Padel sem skoraj vznak. Založnik 'Novičarja'. »Saj sem vedel, zdaj je mojega uredništva in tudi delitve predjemov mojim sotrudnikom konec! In jaz ne bom samo brez denarja, temveč tudi brezposeln.«

»Naj pride!« sem dejal mrzlo, pripravljen na vse.

Prišel je. Ne, planil je v sobo in me ves navdušen objel in oslinil.

»Prijatelj, vi ženijalni moj prijatelj! Mislim sem, da si obolel.« — Da, tikal me je, tikal, on, strogi, hladni založnik! — »Da si obolel, ker te ni na spregled! Ali veš, da je zadnja številka 'Novičarja' že trikrat pošla? Vse jo hoče imeti. Vse hoče videti tvojo Himalajo iz Bohinja. Prinesel sem ti še enkratni honorar!«

In mi ga je res izplačal!

Na uredniški mizi je bila kopa raznih grozljivih in tudi takšnih pisem, v katerih je čitatelj 'trik spregledal'. Par založništev je protestiralo proti 'nesramni' reklamami.

Da rešim svoje ime, sem v prihodnji številki dal tole pojasnilo:

»Stvar glede Himalaje je takale: Tisti, ki so ogorčeni nad neznanjem mojim, naj si mislijo, da je to reklama, tisti, ki so ogorčeni nad reklamo, naj si mislijo, da je to pomota, tisti, ki so ogorčeni, da je vobče pri meni možna taka pomota, naj si mislijo, da je to namen in zadrega, ker nisem imel druge slike. One, ki so hudi radi 'nesramne' slike, prosim, naj mi pošljejo Podrto goro oblečeno, pa jo priobčim. Priobčil pa bom tudi vsa zanimiva pisma s podpisi, ki sem jih prejel o tej zadevi!«

Tekom tedna je založnik skakal od veselja. Prihajala so nova naročila kakor toča, meni pa pisma, skoraj vsa iste vsebine:

»Prepričajte se, ali sem naročnik, potem šele smete priobčiti moje pismo. Naročnino sem plačal in pridobil še dva nova naročnika. Sapienti sat.«

V prihodnji številki sem sporočil:

»Ogenj v našem uredništvu je uničil zelo važne rokopise in tudi pisma o Podrti gori!«

Dopisnikom sem pa poslal pod kuverto sporočilo, da sem si ogenj izmislil in da pisma še imam.

Toda mojih muk še ni bilo konec:

Trije inozemski listi so prinesli ponatis moje Podrte gore kot zanimiv motiv, in sicer eden s Kavkaza, drugi z And in tretji z Visokih tur od 'svojega posebnega poročevalca'.

Zdaj odpiram vsak ilustrirani list s strahom in trepetom, kajti moj greh gre za menoj, gre za menoj...

Za kulisami

(Razgovor)

Fr. L.

— Da bi radi za kulise, gospa? Med namišljene gradove in v mesta sanj. Izvolite! Tu na desno! Vhod za igralce!

»Tu Vas torej čakajo oboževalci s cvetjem...«

— Roman, gospa, roman! Tu čaka po navadi krojaški vajenec ali učenka iz modne trgovine in »v kljunčku listek bel' drži«. — In glejte, ko smo že na hodniku, evo čudo, ki ga nimajo druge stavbe na svetu: na odru in na hodnikih vidite vse polno napisov: »Izhod«. Vse polno samih »Izhodov«. Vhodov je malo, izhodov nebroj. Resnica pa je, da tisti, ki je res v krempljih teatra, gledališča nikoli popolnoma ne zapusti. In kdor ga je moral zapustiti, si na tihem želi nazaj...

»Vsa vrata, ki vodijo na oder, so železna? To je radi ognja?«

— Da, vseh teh pet odrskih vrat, velika vrata za odrom in prvo zagrinjalo je iz železa. Seveda radi ognja. In če hočete, da železno ločijo dva svetova, resničnega in navideznega.

»Kako tu na odru piha!«

— Izvolite pogledati kvišku! Tu je prostora za najmanj še tri take odre, kot ga vidite iz parterja. Tu gori vise gradovi, mesta, naš slavni »italijanski park-prospekt«, ki ga je pokojni Pugelj tako rad šegavo omenjal, prav tam zgoraj visi celo božično drevo iz tretje slike »Peterčkovih sanj«, Triglav, morje in sam Jeruzalem. »Majavi prikazi.« Od tam piha. Celo Triglav se premika in morje se trese. Često človeka prepaha in včasih celo odpihne.

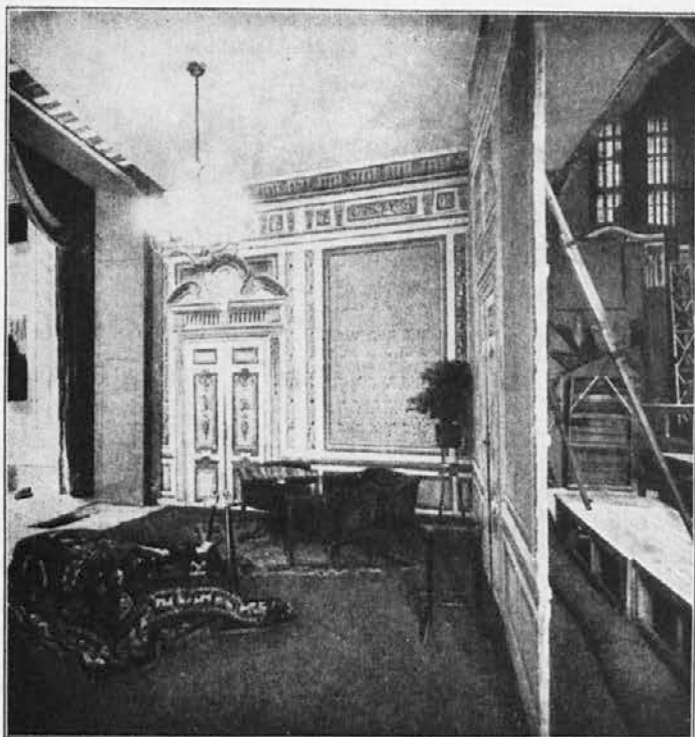
Vedeževalka prorokuje iz kart: »Do petdesetega leta boste živeli v revščini.«

»In potem —?«

»— se boste revščini privadili!«

»Berthold Schwarz je podaril človeštvu izum smodnika in kaj nam je odkril Kolumb?«

»Jajca, gospod učitelj.«

Ozka kulisa — stena salona

»Ah, parter, lože, galerija! Ta pogled! Kar strah me je!«

— Ne bojte se, prazno je, ker ni predstave. Nas je samo takrat strah, kadar je pri premieri prazno. Za uspeh igranja, ne vedno tudi drame same, lahko rečemo, da je odločilno, kako je premiera zasedena. Če je gledališče prazno, izgubi igravec vero in veselje.

»Ali med igro spoznate ljudi v avditoriju?«

— Nemogoče, gospa. Močna rampina luč in reflektorji zasenčijo občinstvo, da opazite samo, kar se sveti iz temè: briljante, kukala, pleše in ...

»In kaj, no?«

— In hudobne jezike, ki ne morejo mirovati.

»Ali veste že med igranjem, če igra ugaja?«

— Seveda! Če so tihi in nepremični, je uspeh skoro vedno gotov; če pa se premikajo, šepetajo, če slišite šumenje šumijevih bonbončkov, če kašljajo — potem smo šli po gobe.

»To igralce gotovo moti.«

— Nič jih ne moti, nasprotno še bolj se potrudijo, ker vedo, da imajo pred seboj dobro publiko, ki pozna takt in ima okus. Spominjam se, da je pred leti, ko smo igrali »Idiota«, neki debeli gospod v prvem parterju zaspal. In »Idiot« je napolnil v eni sezoni 16 hiš!

»Pri »Idiotu« zaspali!«

— Pavel Wegener je igral na Dunaju Strindbergov »Smrtni ples« ter zaklical gospodu, ki je med predstavo ostentativno zdehal: »Vi ste vol!« in igral z vnemo dalje. »Vol« je igralca tožil, toda dunajsko sodišče ga je oprostil, češ, da ta »vol« ni nobena javna žalitev za človeka, ki ostentativno zdeha pri predstavi kakega Wegenerja. Naš mož pri »Idiotu« ni žalil v spanju nikogar; kdor spi, je brez greha ...

»Ah, in tu je školjka za suflerko! Ta se pač ne more smejati v tej luknji!«

— Letos imamo novo školjko. Na stari je bilo zapisano še iz nemških časov: »Tukaj sedim in gledam, kako se igralci poté.« Suflirati je spretnost, ki se ji je treba priučiti. Pred leti so licejke igrale mladinsko igro.

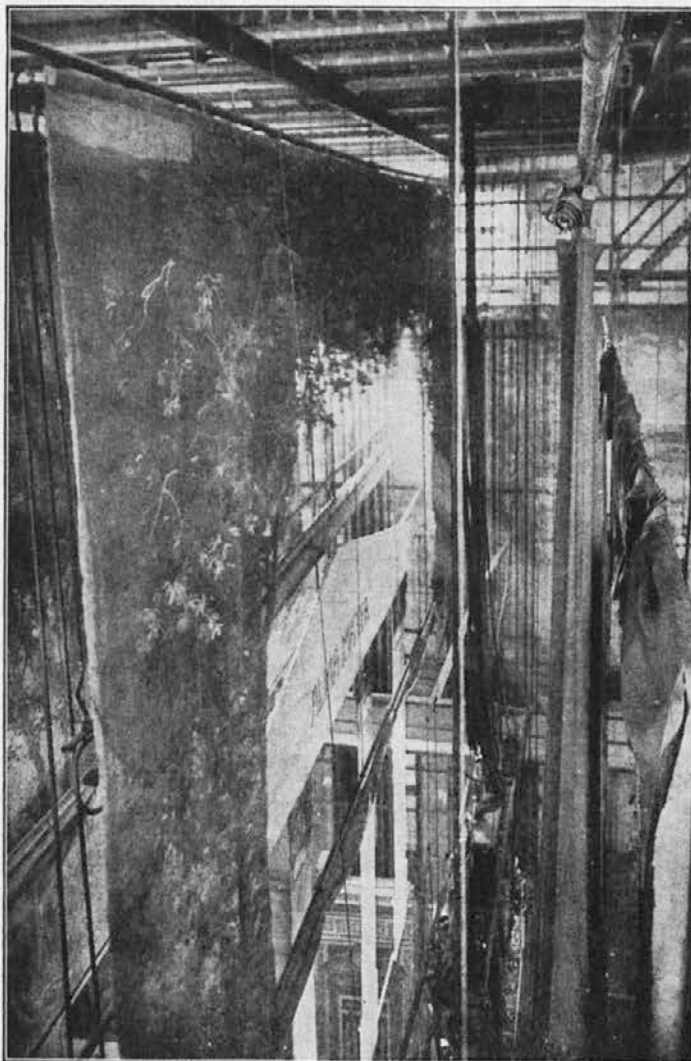
Deklice so tekst tako dobro naštudirale, da bi bila vsaka suflerka odveč. Vendar sem nasvetoval, naj pri predstavi séde ena izmed gospodičen učiteljic v suflersko školjko: otrokom vzpričo publike, ki je niso vajeni, prav lahko tekst poide. In gospodična učiteljica je res sedla v školjko. Zastor se je dvignil in prvo dejanje je poteklo brez vsakih neprilik. V drugem dejanju vodi angelčke vilinsko bitje, drobčkan in srčkan angelček. In lepo in junaško! Ko pa je prišel do srede odra in zagledal tam v višini svojih drobčkanih nožic znani obraz svoje učiteljice, se je sklonil in nedožno-radovedno vprašal: »Jej, gospodična, kaj pa vi delate v tej-le luknji?«

»Ali so zanimive mladinske predstave?«

— Jaz ne bi pustil na naš oder nepoklicnega igralca. To zahteva interes odra! Otroci opazujejo kulise, spoznajo, kako se dela grom in solnce, in kriče: »Poglej, Metka, to je tista posteljica iz »Snegulčice« itd. Boljše bi bilo, da bi otroci nikoli od blizu ne videli kulis, groma in ne solnce s posteljico vred — kajti od blizu je vse skupaj klavrna sleparija — s parterja je pa vse lepo, mogočno in bajno. Vsaj otrokom ne bi kradel iluzije!

»Iluzija, ste rekli?«

— Seveda, iluzija. To je, za kar naj bi se teater boril. Kar ni iluzija, zame sicer samo na sebi lahko pomeni umetnost, toda ne gledališke umetnosti. Za iluzijo se bore danes vsa evropska gledališča, za tisto iluzijo,

Pogled z galerije nad odrom na dekoracijo

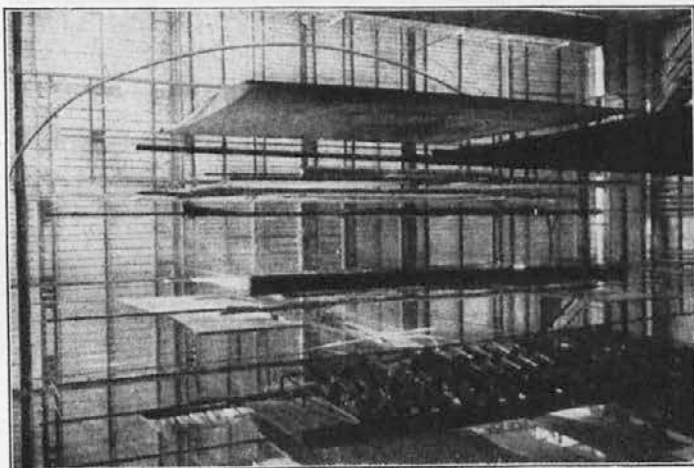
ki so jo v polupretekli dobi pretirani inscenatorji prepodili z odra in katero bi sedaj spet radi privabili nazaj. Je in ostane: bistvenost igralske umetnosti je beseda, podprta z živeto in verjetno živo mimiko. Rusko umetniško gledališče bo še dolgo, dolgo let nedosegljivo, toda vedno zaželjeni vzor vseh ostalih gledališč. Takemu gledališču se ni treba bati kina. Samo na zunaj opremljena igra z vso inscenatorsko šaro, a brez notranjega doživetja pa mora vpričo izredno napredujočega sceničnega kinoefekta, s katerim nobeno gledališče ne more konkurirati, postati smešen anahronizem.

»Ali vas je razvnelo! Toda to je razumljivo. Saj današnja doba ni teatru več tako prijazna, kot smo upali takoj po prevratu.«

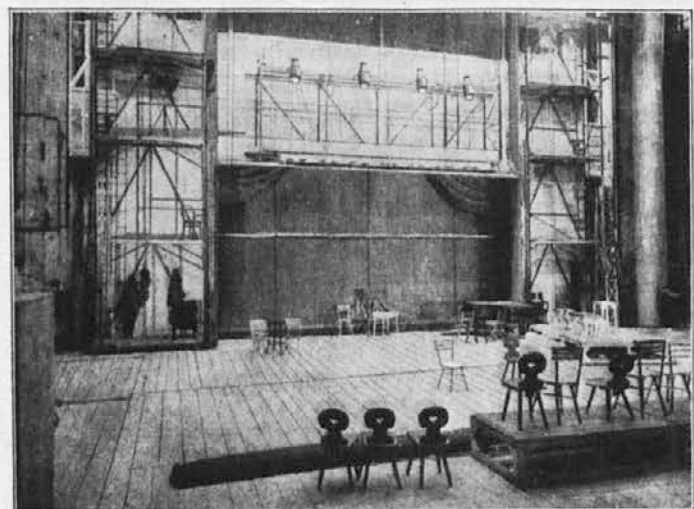
— Nič se ne bojte za gledališče! Današnja doba ni več prijazna propadajočemu tipu meščanskega gledališča z ložami in žametnimi fotelji. Prav pred našimi očmi se poraja nov bodoči tip teatra ljudskih širokih mas. Slovenci smo ga lahko veseli, saj smo po večini delavci in kmetje.

»No, veste kaj, ali nimamo dandanes že tudi odličnega meščanstva?«

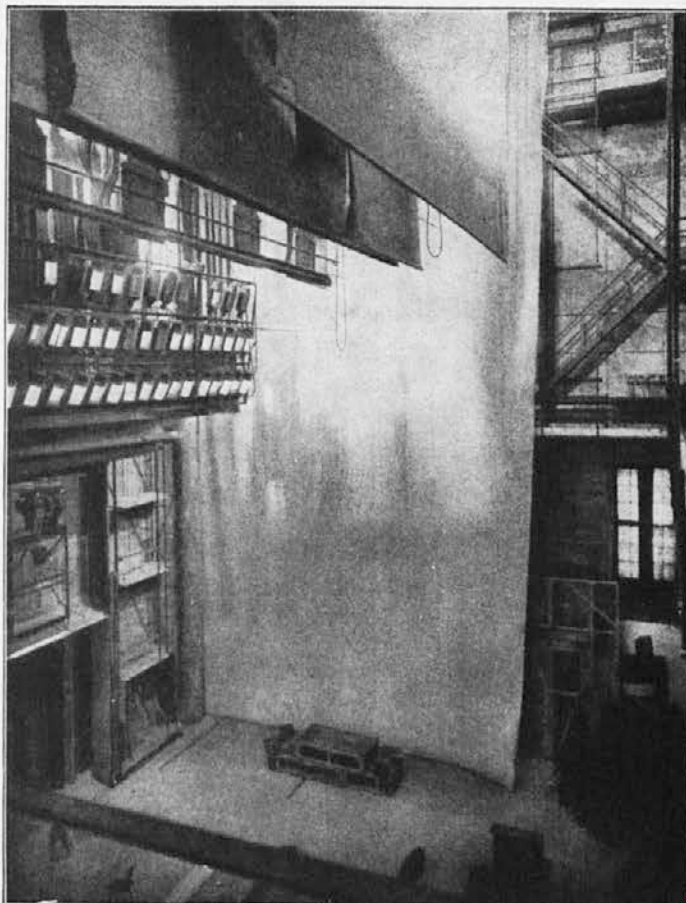
— Seveda, Bog nas varuj, ga imamo. Toda to je prišlo s kmetov. Prav malo jih poznam, čijih očetje ali stari očetje niso prišli v irhastih hlačah v Ljubljano. Na graščini rojenega pa ne poznam nobenega, če ni bil morda otrok grajske kuharice, pisarja ali kočijaža.

Pogled z odra kvišku

Pogled iz ozadja odra proti železnemu zastoru

Svetlobne inštalacije

Ne smete pozabiti, da so koncem 18. stoletja jezuitski študentje igrali »Pod turnom« prvo igro v slovenskem jeziku. Izven Ljubljane! Ker bi jih bili Ljubljančani pretepli, če bi bili v mestu igrali v slovenskem jeziku.

»In kaj in koliko doživite za kulisami!...«

— Nič takega, kot si ljudje mislite! Edina zanimivost našega »zakulisnega« življenja je to, da ga sploh ni. Seveda je dosti veselih in žalostnih trenutkov, razburjenja in jeze. Ampak to je naravno pri vsakem gledališču: tu se je sešla kopica najbolj različnih ljudi, različnih poklicev, toda vsi imajo eno dobro lastnost, ki jih odlikuje pred drugimi poklici: igrajo. Saj veste, kako zapoje ključavničar v »Utopljenju«:

»Mi igramo — uboge pare —
z nami usoda se igra.
Kar nas kritika ne stare,
nas požre redukcija.«

Kar nas ostane, zidamo gradove in mesta iz platna, in ljubezen in smrt razodevamo s cvetjem iz papirja...

Bogomir Šramel
(proevstvo v smuškem skoku) prejel darilo, »Slovenca«
Foto Šmuc

Pomladne cvetlice

Inž. Ciril Jeglič

Zdaj vse minulo je in le ozeblina in dolgovi morda še koga ščeme. In spet nas sonce greje, že tu pa tam (seveda pod oknom) solata zeleni, na oknu fajgeljček se smeje in kmalu, kmalu bomo zapeli alelujo svetemu Juriju v pozdrav. Kako bo spet fletno, ko pojdemo na goro Šmarjetno!

Poglej, poslušni, kako tišči pomlad iz zemlje! Še leži na osojah debela plast zledenelega snega, ondi na tali trati kraj gozda je pa že skočila na plano bleščeca družba malih zvončkov ali dremavk in pod grmovjem na solčnih obronkih že veselo trobentajo jasnorumeni jegličiči, vabeč čmrlje in prve metulje. Kako korajžne so te trobentice: sama puščava in polomljeno steblovje je krog njih in le tam daleč z neba jih pozdravlja prijazno sonce; hej, pa vedo, da bo to sonce kaj brž ugnalo strupeno burjo! Črni teloh ali kurjica razpotejuje svoje trdne liste, ki so prezimili pod snegom, da bo nad njih temnim zelenjem živahneje odsevala belina cvetov. In tam na apnenastem bregu nad samotnim kolovozom se razliva kot kri iz tople zemlje: pomladna resa (*erica carnea*) se je obložila z mesnordečim cvetjem, da jedva diha od svojega bujnega cvetenja. Sèm bodo prišli nabirat fantiči, ko bo treba splesti butare za cvetno nedeljo. In še tja v sosenko bodo šli, kjer je že svatovsko pripravljena iva (*salix caprea*), ki jim bo dala veje, košato ozaljšane s srebrnkastimi, jajčastimi mačicami. Zakesneli so se žafrani ali nunkke; zato so tako nekam plašno bledih obrazov, — ej, bržkone so koj opazili, da jih letos prehitavajo spomladanske norice (veliki zvončki). S prvimi oznanjeavkami pomladi se kosa po listnatih gozdih modro cvetoči jetrnik in kmalu za njim se prikazuje bele vetrnice. Veter prinaša odnekod omamne vonjave, ki se izlivajo iz rožnatordečega cvetja navadnega volčina (*daphne mezereum*). Vsepovsod

brsti mlado popje in se napejajo nove moči, zemlja se giblje in odpira od skritih naponov, nežne rastlinice vstajajo iz tal, drevje podrhtava od pritajenega pričakovanja — in mala trobentica vedno glasneje kliče in miče v pomladni svet.

Ti pa si morda prišel iz zakajene, mračne pisarne, sediš doma ob oknu, prižgeš pipo in se čudiš solnčnim žarkom, ki se igrajo na zaprašeni steni... Kje pa je oné onegava — čudovita pomlad? Pogledaš na vrt: prazno in mrtvo je še na vrtu, le meglice se kade iz sveže, spočite zemlje in vrabci-potepuhi se preganjajo po vejevju stare hruške.

Joj, strašno prazno in mrtvo je še po mnogih meščanskih vrtovih, ko tam zunaj po brdih in tratih že vsepovsod vriska in raja novo, cvetoče življenje! Kakor da smo gluhi in slepi v teh vihravih časih, ko se na vse načine trudimo, da bi si življenje olepšali ter povečali razpon lepote in sreče. Ali ne več: Kdor pozna cvetlice in se mu je duša vrasla na vrt, lahko doživi pomlad mnogo prej nego marsikdo, ki se je utrudil od predpustnih zabav; doživi jo vse bolj obsežno, radostneje in intimneje, nego pa n. pr. tisti klavirni mož, ki je ondan o svetem Matiji iz k-čme gredoč sredi ceste zaihtel v svojo ubito pesem: »Prišla bo pomlad, učakal bi jo rad!«

Naši ljudje po večini še nič ne vedo, da nam stoji na volji preko 50 rastlinskih vrst, ki se barvito razcvetajo na vrtu že ob času zvončkov in trobentic. Vse te trdne rastline so skromna, lepa in izredno prijazna bitja, ki ne zahtevajo nobenih posebnih dobrot in živahno pričarajo pomlad v zimski vrt, čim odleze sneg, navadno že ob koncu februarja in v prvi polovici marca; cvetno popje je že od jeseni pripravljeno, da takoj ob prvih spomladnih žarkih pribode iz zemlje.

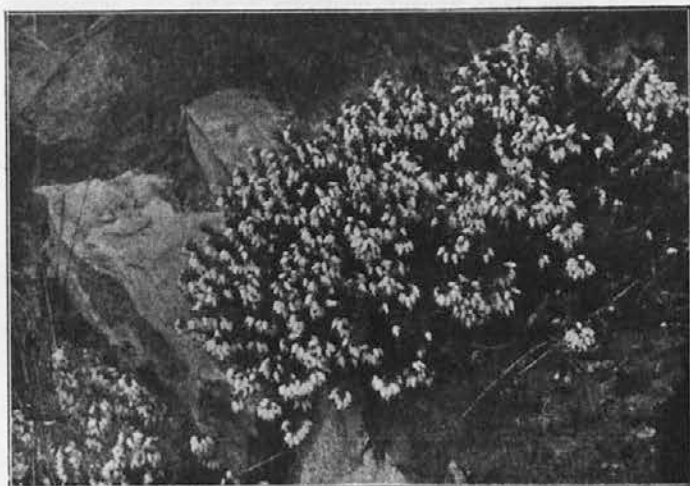
Kdo pozna ljubko pritlikavko ozimko (*eranthis hiemalis*), ki že v februarjem solncu široko razpira zlatorumene cvetove? Naš domači, belo cvetoči teloh je dobil iz Azije temnobarvne brate in njihov požlahtnjene oblike (*helléborus hybridus*) se razcvetajo na vrtu v rdečerjavih, rožnatih in belih barvah. Še preden se zasvetijo obrazi naših domačih nunk, vzcveto na vrtu najzgodnejši izmed zgodnjih žafranov: sinji, italijanski *crocus imperati* in zlatorumeni, grški *crocus chrysanthus*. Takoj za njima se prikažejo dražestni, lilasti in beli škotski žafrani (*crocus biflorus*). Še daleč v marec in april se potem razcveta prešerna bratovščina požlahtnjenih vrtnih žafranov (*crocus hybridus*) z večjimi cvetovi in v najživahnejših barvnih izpremenah, v sinjih, vijoličastih, rožnatih, škrlatnih, oranžastih, rumenih in belih.

Razni škotski žafrani

Prav zgodaj zablešče rumene zvezde adonis amurensis, za njimi v marcu temnolilasta perunika iris reticulata. Vsa skromna in ljubezniva se bogato razcveta že pred svetim Jožefom dišeča vijolica. Čudovita barvitost odseva iz naselbin srčkanih primul, ki so silne v svoji neprisiljenosti; k tej pisani družbi brž hite čmrlji in prvi metulji citrončki popivat medico. Še preden se prismeje živahnorumeni brezstebelni jeglič ali trobentica (primula acaulis), zacvete na vrtu lilastorožnata primula Sibthorpii. Toda kmalu zažare vrtna primule in a v riklji v prelestno pestrih barvah, v sinjih, rdečih in rumenih; njih izbor je tako bogat, da nas razveseljujejo z neugnanim cvetenjem od konca februarja in do konca junija. Ob rumenih jegličih in rumenih narcisih se krasno prilega krepka modrina sibirske morske čebulice (scilla sibirica); že tri tedne pred njo pa zacvete manjša scilla bifolia.

Vedno novi, že skoraj pozabljeni obrazi otroško živahnih cvetlic vstajajo iz zemlje. Vsevprek se pozdravlja in se smeje sladko prespana mladost, ki je dremala pod snegom in v duši. Od mrzlih februarjskih dni in do konca aprila nam lahko pričara cvetočo pomlad na domačem vrtu nad 200 izbranih rastlinskih vrst, izmed katerih so mnoge priromale v Evropo iz daljnih azijskih pokrajin in ki so jih vrtnarski vzgojevaci požlahtnili z najhvaležnejšim trudom.

Resje

Že mnogo poprej, nego zacveto na vrtu rani tulipani, narcisi, hijacinti, arabis, doricum in druge priljubljene trajnice, naj prikipi iz zemlje jezero barv in pogumnega spomladnega življenja! Na vsakem vrtu bi se moral najti ali pripraviti prostor za krepko krasoto spomladnih cvetlic: na kamnatih skupinah, na trati pod brezami, na obrobni gredicah kraj potov in pred ozadjem spomladi cvetočega grmovja. Izmed grmovnic je po pravici zelo v časteh kot urna in vesela glasnica pomladi forsitija. Rano, ko se začno razcvetati skromni, drobčkani kobuli rumenega dreva ter je okrasno grmovje večinoma še golo in brez zelenja, tedaj žari forsitija že v polnem sijaju od krepko rumenega cvetja. Ugledni cvetki se razvijajo, še preden se forsitija olista. Med trajnozelenimi sosedami in blizu nad jezerom sinjine, ki se razliva iz nasadov vijolic, scile in modrih hijacintov, je solnčno-rumeni ogenj forsitij nepozabno čaroben.

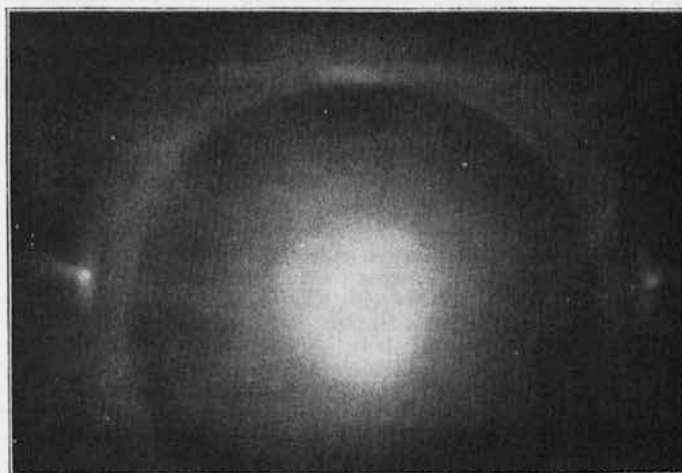
Zakaj prihaja k nam pomlad tako kesno in zakaj je po naših vrtovih tako revna, žalostna in brez po-

Trobentica

guma? Saj ni res, da je temu kriv le žep, oj ta vele-cenjeni žep... Mnogo bi se pri nas še moralo storiti, da bi tudi slovenski ljudje lahko jasneje spoznali kulturni pomen cvetlic in novodobnega vrtnarskega gibanja. Ni pretirana trditev, da se lahko precej točno presoja blagostanje in kultura evropskih dežel in narodov po količini in kakovosti vrtov. Toda so nekateri, ki imajo bogat cvetlični vrt, pa ga imajo le bolj radi mode in ga prav nič ne znajo uživati s polnim srcem. Vrt bi moral služiti človeku za intimno sožitje s poduhovljeno, požlahtnjeno narodo. Zato vprašanje, če se duhovne in kulturne vrednote vrta zanemarjajo, ali pa izkoriščajo intenzivno, ne more biti zgolj privatna zadeva. Kakor mora država skrbeti, da se vsa rodovitna zemlja obdela in zaseje, prav tako je socialno važno tudi to, da se iz vrtov izčrpa in razvname čim več sreče in veselja za ves narod!

Spet mlado solnce objema svet prirode, ki se čila in spočita dviga v novo življenje. Da bi mladost in dobra volja zasijala tudi iz src!

*Izredna prikazen treh solnc na nebu, 19 februarja 1929
v Ljubljani*

Foto Jugotisk

Gradivo za politično historijo Slovenije

J. T.

V zadnjem času je izšlo več knjig, ki so za presojanje razmer našega javnega življenja izredne važnosti in nudijo mnogovrsten in obširen material za politično zgodovino Slovenije, ki še ni napisana, a jo nujno potrebujemo, ker moramo baš iz študija preteklosti usmeriti svojo politiko in rezultate kulturnega dela sedanjosti v pravec hitrejšega razvoja in boljše bodočnosti celega naroda.

Ivan Hribar: *Moji spomini*

Hribarjevi spomini so izšli v dveh debelih zvezkih (skupno preko tisoč strani), in sicer obsega prvi del dogodke od leta 1853. do 1910., drugi del pa »osvobojevalno dobo« prav do današnjih dni. Prvi del je bil po večini spisan že pred svetovno vojno. V njem nam opisuje avtor svojo borbo

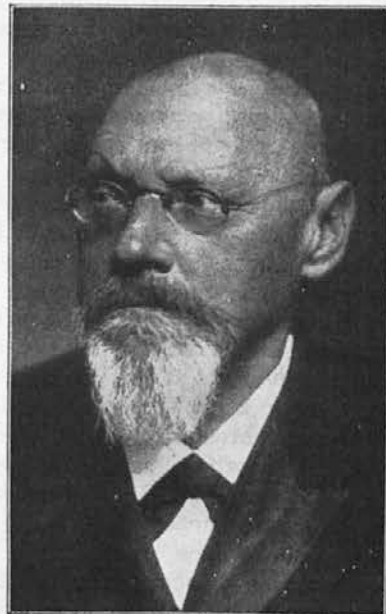
Ivan Hribar

v življenju in vstop v javno delovanje političnega udejstvovanja med Slovenci. Z izredno energijo se je lotil avtor dela v tedanjih razvranih prilikah, v kakršnih smo živeli Slovenci pod avstrijskim pogubonosnim režimom. Najbolj karakteristične strani so strani, v katerih nam pisatelj opisuje svoje delo za obnovo in povzdigo Ljubljane. Morda je bil Ivan Hribar v tistih časih edini, ki je uvidel, kako nujna je potreba, da si zgradimo Slovenci centralno glavno mesto, ki naj bo duša in srce Sloveniji. — Avstrijski cesar ponovnih izvolitev Hribarja županom ljubljanskim ni potrdil, delo za Ljubljano je zastalo in šele v naših dneh bo moral nadaljevati mlajši rod in graditi naprej na trdnih temeljih, ki jih je zidala Hribarjeva neumorna delavnost. Drugi del se močno razlikuje od prvega in nudi neprecenljiv material zadnjih let slovenske zgodovine. Tik pred svetovno vojno diplomatski kurir ruskih slovanofilov, ob izbruhu vojne aretiran in celo vojno konfiniran, toda vsaka misel v tem času posvečena domovini. Pred prevratom je Hribar zopet na delu in organizira »Narodni svet«. Slede najzanimivejša poglavja njegovih spominov: revolucionarna ustanovitev »Narodne vlade«, katastrofa slovenskega naroda, parcelacija komaj rojene zedinjene Slovenije. Morda so Hribarjeve karakterizacije ponekod šibke, mogoče ponekod ostre, tega pa ne bo mogel zanikati noben čitatelj: Hribar je Slovenec in človek, ki je bil svoji liniji vedno zvest! — Spomine je založil avtor sam; cena vezanemu izvodu v knjigarnah je 200 Din za oba dela. Oba zvezka sta opremljena s slikami.

Franjo Šuklje: *Iz mojih spominov*

Šukljejevih spominov sta izšla dozdej dva dela. Prvi del obsega dogodke od pisateljevega rojstva do leta 1889., drugi del pa do leta 1897. Izredno interesanten je prvi del, kjer nam pisatelj opisuje svojo nemirno mladostno dobo. Ljubljano v tistem času. Morda ni bil zlepa kdo izmed slovenskih politikov v svoji mladosti tako razborit, kakor je bil Šuklje: majhna afera na gimnaziji in Šuklje gre prostovoljno v vojno. Njegova nemirna narava se je nekoliko ustalila, ko se je pisatelj posvetil delu za blagor naroda. Temeljito pisana poglavja o njegovem delu v parlamentu

so neprecenljiv vir za nepristransko sodbo bodoče slovenske politične historije. Izredno pomembni so njegovi spomini tudi za slovenske sodobne politike, ker jim nudijo dragocen material za študij parlamentarnega udejstvovanja na pravem mestu, v parlamentu. Mahinacije, intrige so danes, kakor so bile včeraj. Parlamentarna taktika pa je orožje, ki ne sme nikoli zarjaveti, če hočemo, da nas dovede do uspeha. — Z zanimanjem pričakujemo nadaljnjih zvezkov Šukljejevih spominov, ker se nadejamo, da je v peripetijah njegovega širokega političnega udejstvovanja še polno dragocenih prigradov, prizorov in doživetij, ki jih hrani njegov spomin. Šukljejeve spomine je založila »Jugoslovanska knjigarna« v Ljubljani in stane vsak zvezek broširan 70 Din.

Franjo Šuklje

Fran Erjavec: *Zgodovina katoliškega gibanja na Slovenskem*

Pisatelj, znani publicist, je obsežno gradivo razdelil na štiri poglavja: Prvi početki katoliškega gibanja v Sloveniji (1848—1879), Oblikovanje slovenskega katoliškega gibanja (1879—1893), Razmah katoliškega gibanja (1893—1906), Zmaga katoliškega gibanja (1907—1918). Vsako poglavje opisuje po vrsti pregled avstrijske politike, slovenske politike in nato sledi podroben opis katoliškega gibanja na Slovenskem. Knjiga je brez primere v slovenskem slovstvu in pisana brez posebnih predstudies za tako obsežen predmet. Vendar se je pisatelju posrečilo, da je ogromni material združil v celoto in nam podal podroben oris dogodkov, ki so cela desetletja pretresali naše kulturno in politično življenje. Erjavčeva knjiga nudi mnogo snovi, ki jo bo treba izčrpno porabiti predvsem za monografije onih velikih mož, ki so bili nosilci svoje ideologije med Slovenci. Knjigo je izdala Prosvetna

Fran Erjavec

zveza o priliki svoje tridesetletnice in stane broširana 50 dinarjev, elegantno vezana 70 dinarjev.

Mladim risarjem. Opozarjamo na razpis nagrad v prvi številki na str. 37. Prejeli smo že precej slik, zadnji termin je 20. april. V četrti številki bomo objavili nagravane slike.

Uredništvo »Ilustracije«, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/II.

Uredništvo je na razpolago strankam vsak dan od 4 do 6 popoldne (razen ob sobotah in praznikih).

Milan Pugelj

J. Ž.

Letos na svečnico v času najhujšega mraza je umrl književnik in režiser nar. gledališča Milan Pugelj. Marsikdo, ki je stopal za žalnim sprevodom, je nehote pomislil, ali ni morda smrt nalašč izbrala tega mrzlega časa, da je bila tako tudi njegova zadnja pot čim skromnejša, vereh pečat njegovemu tihemu življenju.

Milan Pugelj se je rodil pred šest in štiridesetimi leti v Kandiji pri Novem mestu. Zemlja, na kateri je rasel, je dala osnovne poteze njegovemu značaju. Solnčnost Dolenjske mu je vtisnila zdrav humor, iskrenost, mirnost in duhovno svežost. Romantika gozdnih grap mu je vcepila idealizem, v katerega se je mešala prav majhna zagrenjenost, kakor se meša tudi v ono krajino kamen Krasa.

Njegovemu značaju slično je bilo tudi njegovo delo in življenje. Po srednješolskih študijah je prišel v Ljubljano, kjer se je hrupno in razkošno razmahnila prav takrat

Milan Pugelj

moderna. Pugelj se ji je pridružil tiho s svojimi novelami. Boj za obstanek ga je silil, da je pisal hitro in veliko. Zato morda marsikatera, posebno izmed njegovih prvih stvari, ne bi vzdržala najstrožje kritike; a vendar večina izmed njih bo ostala živa za vedno. Milje njegovih novel je realističen. S fineso, ki je lastna njegovemu velikemu vzorniku Čehovu, preliva tudi on barve in preprosti značaj okolice, ki jo slika. On ne grebe v raztrganost življenja, ne brska po njegovi neurejenosti, temveč se opaja v njegovi harmoniji, ga ljubi, čeprav včasih z nekoliko trpkim, a vedno vedrim nasmehom. V to ozračje postavlja on svoje junake. To so zdravi in vsakdanji ljudje, ki so takšni, ker jih je življenje takšne naredilo. V svojem jedru so vsi dobri in pošteni, sami nase ponosni, včasih nekoliko naivni in površni. Skoro vsak izmed njih hrani v svojem srcu neuglasljivo iskrico idealizma, ki bi bila neštokrat vzrok tragičnosti, če bi je vedri pesnikov humor ne prevrnil v tragikomičnost ali zgolj komičnost. Dasi ti ljudje niso preveč enaki in tako preenolični, ima pa še vsak posebej svojo posebno, samo njemu lastno individualno potezo, ki ga loči od vseh drugih in ga dela še posebno zanimivega. Odtod tipičnost njegovih junakov. Srečujemo jih v vseh njegovih zbirkah: »Mali ljudje«, »Mimo ciljev«, »Ura z angeli«, »Zakonc« in tudi v njegovi najzrelejši »Črni panter«, ki nosi temen pečat strašnih dni svetovne vojne, ki ni šla brez sledov mimo pisateljevega življenja.

V borbi, zdaj za lepoto, zdaj za kruh, ga najdemo v najrazličnejših položajih tekom življenja. Bil je urednik »Slovana«, tajnik »Slovenske Matic«, v začetku vojne urednik »Slovenca« i. dr. Sodeloval je pri vseh slovenskih listih in revijah: »Slov. Narod«, »Slovenec«, »Domu in svetu«, »Ljubljanskem Zvonu« i. dr.

Po prevratu ga srečamo v vodstvu nar. gledališča. Nekaj let je bil namestnik ravnatelja drame, in sicer v času, ko se je najbogateje udeleževal na našem odru režiser in igravec pokojni Boris Putjata. Kot Rus je bil ta učenec Stanislavskega šole in velik častilec Čehova. Kaj čuda, da ga je Pugelj cenil nad vse. V gledališkem oziru mu je postal vzornik in seveda podzavestno živ posrednik do Stanislavskega. Kar je videl pri njem dobrega, si je osvojil in še obogatil z lastnimi izkušnjami. Ko se je pozneje vrnil Pavel Golia na svoje ravnateljsko mesto, je M. Pugelj stopil med režiserje. Takoj s prvimi predstavami si je

pridobil zaupanje igralcev in skušnje, ki jih je vodil, so še danes vsem v najlepšem spominu. Zvest samemu sebi je bil tudi na odru pravi ustvarjalec-poet. Nikdar ni cenil površnih odrskih efektov. S svojim tenkim poslušom je prisluhnil poeziji v delu; spretno je umel ustvariti toploto in intimnost, v igralcih pa je budil zmisel za resničnost, individualni izraz, tipičnost in predvsem za lahkoto in medsebojno ubranost.

Dela se ni lotil nikdar nepripravljen. Ne samo, da je do potankosti proniknil v umetnino samo, temveč seznanil se je tudi z vso njemu dosegljivo literaturo, ki se je pečala z delom.

Dasi je bilo njegovo delo pri gledališču razmeroma kratko, bo vendar ostal vsem neizbrisno v spominu. Dvoje vrlin ga bo obvarovalo pozabe: iskren in plemenit značaj, kot človek; umetnik-poet, kot delavec. To pa je v današnjem raztrganem času mnogo.

Dr. Anton Dvořák

(Ob 25 letnici njegove smrti)

Stavko Osterc

Moral bi bil postati mesar. No, dobra usoda je hotela drugače. Postal je poleg Smetane najgenijalnejši in najbolj popularen češki skladatelj. Po zaslugi Joh. Brahmsa je kmalu prodril čez mejo, prej nego Smetana. Inozemstvo ga je odkrilo po njegovih Slovanskih plesih za orkester. Temu prvemu uspehu so naglo sledili naslednji. Iz Prage je odšel v Ameriko, odkoder ga je pa domotožje zopet vrnilo Čehom — kot ravnatelja praškega konzervatorija. Kot orkestralni skladatelj je povsod poznan po simfoniji v e-molu, ki nosi naslov »Iz novega sveta«. Tudi med nje-

Miha Maleš: Anton Dvořák

govimi kvarteti zavzema »ameriški« menda prvo mesto. Simfonične pesnitve »Golobček«, »Poldnevnička«, »Zlati kolovrat« in še nekaj del za orkester nam razodeva poleg simfonij in Slovanskih plesov neverjetno spretnega in inventivnega instrumentatorja. Najjačji Dvořakov učencec je Josip Suk, sedaj profesor na mojstrski šoli v Pragi. Komorno glasbo je Dvořák obogatil za lepo serijo kvartetov poleg reprezentativnega klavirskega kvinteta, sonate za gosli in klavir ter več drugih cikličnih skladb. Napisal je tudi precej zborov in samospevov, oratorij »Sv. Ludmila«, balado »Mrtvaški ženini« in slavni rekviem. Kdo ne pozna njegovih legend, valčkov, humoresk? Od Dvořakovih oper se največ izvaja Rusalka. Priljubljene so med Čehi tudi: Armida, Šelma sedlak, Vrag in Katra, Jakobin in Dimitrij. Danes občudujemo zlasti Dvořakovo samoniklost; bil je eden redkih, ki v tistih časih ni zabredel v wagnerski izraz.

Ljubiša Iličić, pred vojno član našega gledališča, danes po Srednji Evropi priljubljeni operni in operetni pevec, znan pod imenom „Louis Illing“

Ljubiša Iličić v Ljubljani

J. T.

Priljubljeni operetni pevec iz predvojne Ljubljane, ki je Ljubljankam in Ljubljančanom še v svežem spominu, gostuje v teh dneh v ljubljanski operi. Naš urednik ga je obiskal in v prijetnem razgovoru je pripovedoval g. Iličić tole:

»Ah, na Ljubljano me veže toliko spominov — kdo bi se mogel vsega spominjati, ko je bil vsak dan doživljaj zase. Gledališče nam je bilo v tistih dneh vse življenje. Kljub vsem oviram, ki so ogrožale takrat obstoj slovenskega gledališča, je treba poudariti, da so delovale prvorazredne moči za povzdigo gledališke umetnosti. Rykova, Kreisova, Bohuslav (ki še danes krasno govori slovensko), Verovšek, Nučič (kdo bi ne nosil v spominu, s kakšno energijo se je udejstvoval kot režiser, pet-, šestkrat smo ponavljali po eno sceno) in ne nazadnje Govekar — bili so, ki so živeli za teater in ki jim je bil baš ta teater srčna potreba. Šest let sem prebil na slovenskem odru in vsako leto se je slovensko gledališče močneje uveljavljalo; ko sem prišel, smo imeli komaj par slovenskih predstav na teden, ko sem odšel, je slovenska govorica zmagala v deželnem gledališkem poslopu.

Če primerjam današnjo Ljubljano s predvojno, ne gledam na napredek v hišah. To se pravi, ne gledam in ne štejem novih hiš, ki so zrastle ob novih, širokih ulicah. Zanimajo me ozke steze srca slovenske pre-

stolnice. Ne opazim nekakšne nervozitete, ki sta je polna Beograd in Zagreb, vidim pa, da so v Ljubljani na delu zdravi ljudje s treznim mišljenjem. Repertoar ljubljanskih gledališč je moderen, vem in se ne motim, če sodim, da je Ljubljana najkulturenejše mesto v Jugoslaviji. Zato je treba predvsem pravih mož in kar se tiče opere, je ravnatelj Polič mož na mestu. Danes ne dobite zlepa moža, ki bi združeval take muzičarske in režiserske zmožnosti, kakor jih baš on. Kratka je zgodovina slovenske opere, toda ne dvomim, da jo bo mogel po Rainerju in Talichu v družbi s Štritofom dovesti do skrajnih možnosti. Danes, ko je Dunaj v dekadenci in je to, kar nudita Beograd in Zagreb, etiketa, je treba pravilno oceniti kulturno življenje Ljubljane. Ljubljana je po svojem muzikalnem značaju edinstveno mesto na svetu. Entuziazem in polet, s kakršnim ustvarjajo prvi duhovi, je porok za to. Trgovsko rečeno: kar daje danes Ljubljana, je prvovrstno. Vzgojena v prvovrstni muzikalni tradiciji, se zaveda danes ljubljanska publika svoje važnosti v sodelovanju in to je najmogočnejše jamstvo za nagel in pomemben razvoj.

Gospod Hubad je tisti mož, ki je ustvaril današnjo muzikalno Ljubljano, mož, ki ga jaz globoko spoštujem. Ko bi v tujini vedeli zanj, kaj je storil s skromnimi sredstvi in še več z voljo in energijo, da je muzikalno prekrasil cel narod —! Tudi jaz sem njegov učenec. Pred dvema letoma sem gostoval v Beogradu. Peli smo »Manon« in izvedel sem, da je tudi Hubad v gledališču. Gledališče je bilo natlačeno polno in v meni je vibrirala vsaka žilica, vse sile sem združil in pridal vso jačino svojega glasu. Zakaj pel sem zanj, samo zanj — za Hubada.

Kako doživljam in igram? Ko študiram vlogo, vidim najprej precej fantastično figuro. Vidim jo, kako hodi in kako poje. Počasi se mi izoblikuje prava podoba, kmalu sem s celim bitjem v koži te vloge. Ton, gesto ujamem že dan pred predstavo, nosim že karakter dotične vloge v sebi, toda čutiti moram tudi stil karakterja. Tega občuti koncentrirani umetnik na odru. To pride kakor sanje. Kako doživljate vlogo, tega ne morete opisati, ker jo doživljate v ekstazi. Val ekstaze Vas ponese v čuvstvo, v doživljano igro. Res je: ne pride vedno ekstaza. To je važno za današnji čas, ko je zavlada rutina — ne tu pri nas, ampak zunaj. Mnogo se da secirati, a umetnost se ne da. In zato je treba stroge pažnje, kaj naj se obsodi in kaj ne. So ljudje, ki vidijo rdeče čevlje, duše pa ne. Umetnost pa ni v glavi, ampak v srcu.«

»Ilustracija«. Naslovna slika na ovitku: Stane-Cuderman, Mati z otrokom (olje). Last ravnatelja Karla Čeča.

Foto »Ilustracija«: Marijan Pfeifer.

Vsem, ki so nam poslali fotografije oz. drugo gradivo: kar je porabnega pride na vrsto. Opozarjamo pa, da mora imeti uredništvo vse gradivo za naslednjo številko brezplačno vsakega 4. v mesecu v svojih rokah.

Uredništvo in uprava »Ilustracije«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, II. nadstropje.

Prvi vtisi pomladanske mode

Zdenka Rodič

Osnovni princip je še vedno ravna linija ob obilju mičnih detajlov, ravna linija kljub zvonom, draperijam, kaskadam in pentljam, ki krilijo in frfotajo na postavi v svili in tenki volni kakor lahni, nežni cvetni listi. Kolebanje in nekatere neodločnosti, ki se pojavljajo vsakokrat v začetku sezone, se bodo uravnale, tako zlasti višina pasu, ki se je pri sportnih in stilovih oblekah znatno dvignil, vendar pa v splošnem ostal nedoločen kot doslej.

Znana pariška modna hiša na rue de la Paix kaže princes-obleke, ki se tesno prilagajajo in močno poudarjajo telesne oblike. In izdelujejo se obleke v redingotni obliki z vitkimi in nizdol se širječimi godeti. Obleke so garnirane samo s ploskim žabojem ali široko pentljo ter poudarjajo obliko prsi.

Celo pri bluznatih, za čaj, ples, zdraviliške promenade določenih toaletah se bluznatost vedno bolj izgublja in ostro začrtane konture skušajo ohraniti nežnost in mladostnost siluete. Seveda se ta nekoliko ekskluzivna moda ne da posplošiti; močnejše dame ali pa one, ki morajo zakriti kak nedostatek, si bodo rajši izvolile lahno prevesne obleke in individualno nameščene pasove.

Kostimi so se prilagodili novi smeri. Kratek jopič, ki se nosi skoro vedno odpet, da se vidi svetlejši jumper ali živahen gilet, se tesno prilega postavi in v bokih vitko krilo se širi spodaj v več ali manj bogate zvonice.

V nasprotju s kostimi so praktični plašči skoro vedno ravnočrtno ukrojeni ter okrašeni — celo poletni — z bogatimi, mehкими ovratniki iz kožuhovine. Oblike so zelo preproste; iščejo se žepni efekti, krasni šivi; malo gumbov. Manteau d'ensemble iz kase ali kakega drugega mehkega volnenega blaga je ravno ukrojen, podloga, ovratnik, manšete in ostali detajli se s toaleto harmonično ujemajo. Precej pogosto se vidi na tilniku zvezana šerpa, katere konca valovita po hrbtu navzdol.

Elegantni poletni svileni plašči so široki, zvonasti, drapirani, z ljubkimi kepi, pelerinami, vezeninami in volani.

Večina popoldanskih plaščev ima toaletam prilagodeno podaljšan hrbet.

Ovratne rute in šerpe so še vedno priljubljene in tvorijo neobhoden del plašča, kostima in obleke. Če je jopič enobarven, sukinja iz fantazijskega blaga, potem se mora ruta, zvezana na rami ali na hrbtu, ujemati s krilom.

Šerpe, ovratnike ali fichu skušajo spraviti v sklad z visokimi mušketskimi manšetami. Izdelujejo se iz crépe de Chine ali foularda, iz čipk, linona ali organdija z nazobčanami, vezenimi ali barvasto obšitimi robovi. Na brezrokavnih obrežnih in tudi plesnih oblekah, ki imajo široko izrezo, v okviru širokega plečnega ovratnika, vidimo ob zapestju pritrjene visoke manšete. Lakti ne napravljajo na ta način vtisa, da so gole in efekt je popolnoma nov in originalen.

Nadaljnja novost je popoldanska in večerna obleka z dolgimi, prilagajočimi se rokavi in ohlapno jopico. Rokavi so vedno iz transparentnega čipkastega materiala ali pa iz blaga, ki mora biti bogat na čipkah.

Nesčevilni detajli omogočajo modo kar najbolj variirati. To so predvsem mnoge lepe, okusne šifre in monogrami, ki se vezeni in aplicirani nosijo igraje na prsih, žepih, rokavih, manšetah, šerpah in rutah. Silno moderne so petlje od najmanjših, nežnih, vezenih petljic do velikanskih iz blaga, trakov in čipk, ki so široke in so izpodrinile vsako drugo garnituro. — Zelo različni so klobuki: toques, bareti, Dante-čepice, turbani, marquis-oblike. Deloma brez krajcev, deloma z zavihanim ali nizdol na lice potegnjenim krajcem. Baš zaradi nesimetričnosti so lični. Visoke rokavice iz peau de Suède se nosijo tudi na ulici.

Zdenka Rodič

Plašč iz modrega blaga, kombiniran s svilo. Roža iz usnja

Plašč iz beige-rjavega volnenega blaga

Elegantna toaleta iz črnega georgeta Inkrustirane čipke

Lovščina v teoriji in praksi

Hubert Peresnik

O, sanje mojih sanj! Lovke! Lovke v »Ilustraciji! Med dvema pravima lovčema! Izrezal sem sliko, jo dejal v okvir ob protestu svoje boljše dvetretjinske polovice z izgovorom, da radi prijateljstva in lovskega tovarštva do onih dveh možakarjev! »Ej, nerazumljivo lovske srce!« je vzdihnila in jaz sem ji dal kakor zmerom tudi to pot prav. Vendar, vendar, če je imela nesrečen dan, potem so visele lovke obrnjene proti steni! Sprememba vremena! In po naši hiši je hodila divja Diana in sipala puščice na moje revno srce. Radi lov! Da, radi lov!

Stvar pa se je spremenila. Naj povem to resnično zgodbo.

Prošlo poletje smo dobili v naš kraj mladega inženjerja, da elektrificira in nadzira tukajšnje podjetje. Mlad, življenja žejen mladenič! Naravo ljubi čez vse. Dospevši v naš ne povsem obljudeni kraj, je koncentriral vso ostalo dušno elektriko v lov in naravo. Redka čednost pri mladih ljudeh, tem redkejša, ker so se mu nastavlale zanke na vseh križpotih. Da se čimprej seznanji z lovsko latinščino in pa ostalo za lov potrebno teorijo, mi je v kratkem odnesel Ditzla, Brehma in dobršno ostalo lovske literature. Nabasan z lovsko teorijo in opremo je pripeljal s seboj iz Banata štirinožnega Čaka, suhljato ščene, potomca vseh pasjih vrst. Uspehi nepričakovani! Kokoši in puranov naš kraj skoro ne pozna več. Vse je ugonobil njegov dobro dresirani Čako. Pri divjačini se ni tako izkazal. Razen dolgega repa, ki ga je odtrgal živemu fazanu, nima moj mladi lovski tovariš ničesar pokazati. Pač! Dve živi divji gosi in dve divji raci, ki so mu jih sestradane ujeli šolarji in mu jih izročili za visoko nagrado.

Tako je lovil po vseh pravilih na suhem in na vodi. Pa saj boste slišali — kar v skrajšani izdaji.

Minilo je teden dni. Nedelja. Moji hčerki nemirno povprašujeta, zakaj ni danes učiteljice, dasi je ura že tri. Sleherno nedeljo je bila točna, danes je ni. Kaj se je pripetilo gospodični Danici, da je ni? »Ali je bolna?« vprašam skrbno. »Le nevednega se ne delaj! Vsi lovci ste pokrite rihte! Učiteljica je odpotovala davi navsezgodaj, vsa bela, celo z belimi rokavicami in šolnčki. Gospod inženjer jo je prišel istotako ofertno oblečen iskat. Gotovo se bosta civilno poročila! Ti mi pa nič ne omeniš! Pokrita rihta, ha!«

In lovke so se obrnile v steno.

Nisem se še dobro zavedel, ko je prisopihal moj lovec Matijče. »Gospod, brž, brž, sicer bosta preč! Pa veliki drog morava vzeti s seboj! Tisti drog s kavljem, ki je pripravljen za ogenj. Čako mora tudi z nama in vaš Črt.«

Skočila sva na sani. Iz Matijčeta ni drugega kot: »Saj bojo videli; toda Bog ve, da jaz nisem kriv.«

Izstopiti sva morala. Sani niso šle v celo, konja sta se vdiralala. Peš proti globokemu tolmu. Jata divjih rac se je dvignila. Sredi vode velik bel sod, iz njega puškini cevi, belo pobarvani ali zasneženi. Vrh soda majhen dimnik, nekaj ventilator. Sod se premika enkrat više, enkrat niže. Dve raci in dve gosi zletijo, a zopet padejo v vodo. So li obstreljene? Drog ne doseže soda. Matijče brez glave. Črtu velim: »Aport!«, nakar se zakadi v vodo. Čako za njim. Črt plava v smeri proti gosema, Čako proti racama. Po vodi plava polno nabojev in zamaškov. Morala se je vršiti pravcata bitka. Kaj zlodja? Raci in gosi se dvignejo tik pred psoma. Čof, v vodo nazaj! Perjad ni obstreljena, temuč privezana. Na nožicah je bila videti pritrjena vrvca. »Bravo Črt, priden Čako!« Črt plava z gosjo, Čako z raco. Ker sta privezani, ne uideata. Ostali se zaletujeta naprej po vodi. Sod se premika. Psa plavata s plenom

proti obrežju, sod se bliža bregu. Matijče ga doseže z drogom, a ga še bolj oddalji. Gos je v mojih rokah. Peruti ima porezani. Primem za vrv, ki je privezana k sodu, in vlečem tovor k bregu. Krog soda velik gumijev obroč, da se ne prevrne! S sodom vred plavata tudi ostala gos in raca bliže. Dvignivši sod na suho, odpremo pokrov. O groza! Dve otrpli telesi: inženjer in naša Danica. Nobenega glas! Ali je še življenje v njih? Kako odpeljati nesrečnika naprej v tem snegu? Pogodi Matijče: »Kakor sem spravil sod semkaj, tako ga treba nazaj!«

Pokrijemo zopet sod in ga valimo po snegu ter nalozimo na sani.

V tovarni smo odprli sod. Dekle smo izročili moji ženi, inženjerja pa obdelovali in mikastili z ribanjem. Inženjerjev sicer črnkasti obraz je bil bel kot sneg!... Pobeljen po lovskih predpisih: lov na gosi in race! Lasje in brki tudi beli.

Večerjala sta že z nami. In je povedal moj mladi prijatelj, da si je zasnoval na podlagi Ditzlovih navodil krasen načrt, kako se love race v najhujši zimi, ne da bi prezebaval.

Nabavil si je velik udoben sod in ga opremil kakor Nobile svojo zračno barko. Da se zavaruje proti mrazu, je napeljal v sod iz bližnjega transformatorja električni vod, ki je ogreval v sod vloženo električno pečico. Vse bi bilo v redu, ako bi bil prišel Matijče ob določenem času s čolnom, da odpelje sod z dvojico k bregu. Hudo mušni fantiči pa, opazivši zjutraj to polarno ekspedicio, so odpeljali čoln bogve kam, tako da Matijče ni mogel pravočasno do nju, poleg tega se je pa pripetila še neprilika, da je dvojica, streljajoč v vodo, prestrelila vod; tako je pošla tudi gorkota v sodu. Ogledujoč sod, sem se šele prepričal o ženijalnosti našega izumitelja. Spodaj krog in krog obložene azbestove plošče. Nato podolžni predel, vsaka polovica soda opremljena s primernim sedežem. Pred sedežema po ena strelna

lina, odkoder sta tudi dirigirala race in gosi kot vabo. V teh odprtinah sem opazil tudi zelo skrbno sestavljena vratca iz Marijinega stekla, ki mi je zadnji čas izginilo iz tovarniških peči. Poleg raznih okrepičil me je iznenadil lonček z napol kuhano kranjsko klobaso, že v loncu primrzjeno. Poleg Brehma je ležal moj Ditzl, K. Leederer, razni zvezki »Lovca«, krasno vezan leksikon lovskih prvakov: predsednik dr. Lovrenčič, okičen z njegovimi specijalnimi braki, dr. Lokar s ptičarji, kunar in jerebar Rojina, finančna korifeja Zupan, kako se kotali s krevljastimi braki liki jež po medvoških kotlinah, resni nadsvetnik Šivic z globusom pragozda na rami in pa Peter Žmitek v uniformi lovskega generala, drsajoč po zadnjem delu telesca po kašeljskih grapah. Vsi ti osnutki pa so se takorekoč poizgubili ob divno zamišljenih tapetah našega še divnejšega Mister Jugoslavija, Europa etc. g. Tančiča v njegovem najno-

vejšem lovskem kroju. Vrhu tapet krasen triumfalni slavolok: »Es ist erreicht«, okrog tega nedosegljivega Apolona pa polno število metamorfoz: Diana, miss Jugoslavija etc., ki so pa kot kresnice umirale ob velikanskih krajcih vedno ličnega mladeniča. Zdelo se mi je, da je ubogi inženjer pokupil vso naklado »Lovskega društva«. Kaj predstavljata dve tablici? Morda Mozesa z deset zapovedmi? Ko sem prečital 5 + 7 lovskih navodil, ki si jih mora nataktniti vsak pravi lovec vsaj ob nedeljah za klobuk, sem takoj spoznal slovenskega Comes Huberta. Levi tablici je dal naš inženjer napis »Teorija«, desni »Praksa«.

Poleg Comesa opazil sem našega izven domovine slovečega ornitologa dr. Ponebška, otvorjenega s košarami jajec, da jih nasadi v naša izčrpana lovišča.

Pravkar se poslavlja od neke dolenjske potovke, ki mu bo oskrbela tudi lepo število zanesljivih kokelj.

Lej ga našega očeta Turka, kako slavnostno sprejema lovsko bratovščino na Taboru! Obraz se mu širi od veselja, da more sprejeti v najhujši zimi toliko lovsko druhal in jo primerno pogostiti. »Ako bi vnaprej znal, da se vas bo toliko nateplo, bi zidal v še večjem obsegu. Dobrodošli!«

Dalje je tu notar Hafner, pišoč oporoko v prid svojim žuželkam, ki ga bodo dvignile v znak zahvale še gorkega v nebo, nadalje ravnatelj Čeč, loveč v avtotanku po dolski ravnini, opremljen podobno kakor oni v sodu, da ne zmrzne. Ob strani njegova običajna lovska trabanta, ovekovečena že na sličici med lovskami.

Tu me je iznenadila krasna idilična gorenjska sličica, predstavljajoča solčno Vrbo in senčnato Kamno gorico: Prešeren kleči pred Kapusom, poklanjajoč mu liro, Kapus Pegaza kozoroga! Listajoč nadalje, spoznam našega Plemlja. Levo stran prsi mu kiti medaljon sv. Huberta, desno sv. Petra. Na levi nogi ima smučko, z desno je v čolnu. Smučko je pravkar zapičil v razposajeno jelenovo, ljubezni žejno srce, z desnico pa udriha po vidri.

Osupnil sem ob divni planinski sličici Kredarice. Naš Pavel Stele jo briše s svojim hydro-avtom Wandererjem s stokilometrsko brzino baš proti Triglavu. Poleg njega troperesna lovska deteljica z zelenko vležanega

Cvekovega brinjevca. Na cilju so! Od zahodne strani čuješ: »Radio Milano«, od severne: »Radio Wien!« »Kje je Ljubljana?« Kot na komando zavalovi: »Halo! Radio Ljubljana! Stele z Wandererjem svetovni prvak!« Odkritih, četudi ne čistih glav, poslušamo radio Ljubljana: »Šišenski šramel«.

Štepic napiva s penečim ljutomercanom, v desnici držeč tolsto prašičevo gnjat šišenskega izvora, Činkole mu vliva svojo gadovino in ocvrta jetrea. Tiček s hribčka meša z zavihanimi rokami golaš, pred njim dobršna bariglica tičkovine, ob zadnji strani stoji pa Košak Peter s Colaričevim cvičkom. Ta stran stolpa je prepleškana po žmitkovih umotvorih iz Košakove lovske sobe, da se počutiš kakor doma na Krekovem trgu.

Zadnja stran albuma: Krasna markantna silhueta! Zgoraj slavoloka: »Finis coronat opus«. Slični Goliatu se bori ob levi strani predsednik dr. Lovrenčič v prazgodovinskem lovskem kroju z malim Davidom Velikonjo. Oba bosta mrtva! Ne! Drugi del sličice predstavlja baš nasprotno: oba v srčnem objemu. Objemata se. Velikonja poklanja dr. Lovrenčiču nanovo stilizirani lovski zakon, da se decimirana divjad pet let sploh ne lovi, temveč zgolj goji. Ta uredba naj bo poslej alfa in omega slehernemu lovcu.

Sodnik Leutgeb, krožeč z levico po klavirju, v desnici držeč taktirko, intonira »Lovsko pesem«, ki jo poje desetisočeri zbor lovcev. Kot finale intonira: »Te Ivane et Narte laudamus, laudamus!« Le z največjim naporom se posreči dvema lovskima orjakoma ločiti oba v tesnem objemu strnjena zaslužnika...

* * *

Minilo je teden dni. Vse je bilo v starem redu, ko pade žena v sobo. »Ali že veš? Inženjer vzame Danico!« In ji gredo solze po licu. Jaz sem vedel, da joka od veselja. »Kdo bi si mislil, da ima ta divjak srce!« pravi skozi solze. Pa spet joka.

Jaz na noge. Videl sem, da lovke spet gledajo v steno.

»Zdaj razumem tvoj jok! In ti mi še očitaš lovke!« Pogledala me je prestrašeno.

»Saj ni to, saj ni to!«

Jaz sem se pa držal, da je to, prav resno in ogorčeno...

Danica ima moža. Grupa Dian visi mirno na zidu, le nevidna roka je zraven na vsako stran obesila obe lovski uniformi g. Tančiča, obe slikani uniformi z lastnikom v njih.

Ampak v hiši pa je le mir!

Pred mikrofonom

I. P. I.

Pred mikrofonom biti, je čudna reč, vanj govoriti pa še celo. Marsikomu se bo čudno zdelo, da se igralec, vaje največjih odrov, da se virtuoziinja, vajena nastopa pred najizbranejšo publiko, naravnost boji, ko mora nastopiti prvič pred mikrofonom.

Ta mala marmornata kocka je v početku človeku bolj mučna nego prisotnost še take množice, še tako izbranega občinstva.

Je pa to docela razumljivo — človek, ki nastopa pred mikrofonom, se jasno zaveda, zlasti v početku, da govori toliko in toliko tisočem ljudem, da še enkrat toliko ušes sledi vsaki besedi, vsakemu zvoku njegovega glasu ali instrumenta in da se bo ravno ista množica ust zakrohotala, če bo zinil kakšno narobe ali pri igranju napako napravil. In ne le to, da človek ve, toliko in toliko ljudi ga poslušajo, mnogo hujše je, da človek ne ve, kdo vse ga poslušajo. Iz dojmov in ugibanja pa pride vedno do tega rezultata, da ga poslušajo sami sodniki in sami kritiki, ki jim je glavno hiba v njegovem predvajanju in ne vsebina tega, kar je podal. Zato se človeku zdi, kakor da je legel na secirno mizo, ko prvič stopi pred mikrofon. Zato ves strah, zato vsa ta bojazen in trema pred to malo marmornato kocko, ki bi jo človek [prav lahko spravil v žep. Na svetu pa je vse minljivo. Tako tudi to; strah, bojazen in trema se kmalu umaknejo. In ni treba posebno mnogokrat priti na vrsto, pa že človek izvaja naročeno prav tako, kakor da ga pod milim Bogom nihče ne čuje, prav tako, kakor da govori in igra le zase, le v svojo zabavo.

In še dalje gre; v svojo lastno zabavo marsikaj naredi, kar celi stvari lahko več škoduje nego koristi. Nastopili so pevci, ki so v radiu precej pogostni gostje. Pojejo, pojejo, vse gre lepo v redu; kar naenkrat zagledam, kako se sredi neke pesmi spogledajo, drug drugemu nasmehnejo in — le s silo do konca pesmi zdrže. Komaj pa je mikrofon izključen, izbruhnjejo v smeh, in se smejejo, da ni konca. Šele čez čas sem zvedel, da jim je nekdo od njih korigiral tekst in napisal povsod namesto »netopir« — »matafir«. In koliko zatajenega smeha je, kadar se godbenik v svojem prevelikem navdušenju prebrne s stola ali če mu po nezgodi ali nerodi instrument zaropota na tla! — Nič bolje ni pri dramah. Še tako resni prizori dobe, če

Ing. arh. I. Pengov kot napovedovalec v Radiu Ljubljana

so igralci dobrovoljni, take komentarje, da bi človek dobesedno »počil«. Da je pri operetnih večerih užitek pred mikrofonom mnogo večji nego pri slušalkah, je menda vsem čisto razumljivo.

Pri predavanjih ni take živahnosti, le nekateri delajo častne, a zato tem temeljitejše izjeme. Tuptam se kdo zmoti, če ga pridem opozorit za konec, da mi kar na glas pove: »Samo pet minut še!« — Da pa imamo moža, ki je spričo svojih življenjskih izkušenj, bistre, duhovite glave in splošne priljubljenosti toliko »predrzen«, da take stvari celo hote in prav nalašč naredi, mi skoro ne boste verjeli! Pa je le res! Le poslušajte, boste že še slišali.

Največja težava je pred mikrofonom prav za prav še ta, da se »radirati« ne da. Če je enkrat napačna beseda zunaj in jo popravljaš, se ti zdi, kakor da vidiš vso nešteto množico škodoželjnih obrazov; če jo nepopravljeno pustiš, te pa vest peče, ker se bojiš, da ti morda le kdo pride na sled in za ušesa potegne. Iz lastne izkušnje pa vem, da je »manjša napaka«, če zamenjam milijone z milijardami in pustim nepopravljeno, kakor če namesto 12 rečem 15 in potem popravim. Pa še nekaj je hudo; besedo, ki bi jo človek opolnoči vedel in jo vsak dan rabi, baš tisti trenutke pred mikrofonom zgreši in tako »naprej ne ve« — nazaj ne sme. Zelo pogosten, a še bolj neroden slučaj.

Sicer je pa tu tako kot povsod. Vsi niso nikdar zadovoljni, niso bili in tudi ne bodo. Zato je treba program in vse drugo urediti tako, da pride vsak enkrat na vrsto, ne le izvajalci, temveč tudi poslušalci. In zato bi bilo dobro, da bi to upoštevali prav vsi, zlasti pa tisti, ki tako radi kritizirajo in sodijo, čeprav ne poznajo niti razmer niti okoliščin.

Od vseh je prav za prav največja ta težava, da vsem, prav vsem človek nikdar ugoditi ne more. Če jim ugodi v enem oziru, jim pa v drugem ne, zlasti še, ker so prošnje in želje včasih takega značaja, da jim tudi pri najboljši volji ustreči ni mogoče.

Tako izgleda svet pred mikrofonom, kakšen je na drugi strani, pa itak poslušalstvo prav dobro ve.

Uganke

Okvir

Sod

Rešitve ugank iz prve in druge številke in imena rešilcev objavimo prihodnjič. — Rešitve se pošiljajo na: Uredništvo »Ilustracije«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6/II.

Napredek.

1900: Glejte, glejte, avtomobil!
1950: Ali vidite tamle konja?
2000: Pomislite, včeraj sem videl pešca!

Grafološki kofiček

Priobčuje Stanko Šproc

Nekaj grafološke teorije. Velikost ali izdatnost pisave.

V grafološkem smislu velike so one pisave, kojih male črke merijo nad 3 mm, male pa one, kojih male črke merijo pod 2 mm; vmes leže srednje velike pisave.

Velika pisava razodeva patosno naravo, polno velikopotezne dalekovidnosti, entuzijazma in idealnega navdušenja. Iz velike pisave se zrcali obenem močan nagon po udejstvovanju, ponos in svečan, resen nastop. Vse to pa le v slučaju, če je celoten nivo pisave zadostno visok. Pri celotnem nizkem nivoju pa znači velika pisava pomanjkanje čuta za stvarno resničnost, pomanjkanje koncentracijskih zmožnosti, torej raztresenost in lahkomišelnost ter končno tudi domišljavost in prevzetnost.

Majhna pisava izraža v pozitivnem smislu realno hotenje in stremljenje, stvarnost, preudarnost in temeljitost. Nadalje smisel za domačnost, razvit čut za odgovornost, miroljubnost in vdanost, pokornost ter zadovoljstvo v skromnih gmotnih razmerah. V negativnem smislu pa suhoparnost brez vsakega duševnega poleta, omejenost in pedantsko ozkosrčnost ter tudi malodušje in bojazljivost.

Velika pisava

Majhna pisava

Za prakso! Ugotovite na podlagi pisav, ki vam pridejo slučajno pod roke (najprimernejše v ta namen so pisave vaših ožjih znancev), večjo ali manjšo izdatnost gibov ter primerjajte, v koliko se zlagajo vam dobro znane poteze dotičnih oseb z zgoraj na kratko očrtanimi.

Miniatura analiza

»I. K. Maribor«. Živahen temperament, poln duševne razgibanosti in močne občutljivosti. Življenje se z Vami »poigrava«, iz enega ekstremu padate v drug, ker Vam primanjkuje krepke notranje orientacije in zbranosti. Glavni vzrok življenjskih neuspehov pa je Vaša še skoro holestna živčna razdraženost; iz nje izvira močna duševna apatija, ki se Vas polasti redno v življenjsko odločilnih momentih. Odtod Vaša resignacija! V bistvu ste silno nežen, mehak značaj, žal brez energije in večjega hotenja. Sanjarska narava, idealno usmerjena in podvržena iluzijam. Razvidni so znaki »histerije«, kar pa ni nič čudnega pri tolikšni razdrapanosti Vaše notranjosti. Edinole razviti diplomatski potezi — ki pričra o veliki prilagodljivosti na poljubne razmere — se imate zahvaliti, da Vas življenje še ni popolnoma strlo. — Skušajte obvladati se ter Vam svetujem bivanje v mi-ljeju, ki je pripraven, vrniti Vam prepotrebne duševni mir in zbranost.

Odgovori na vprašanja

»Interes«. Možno je namerno spremeniti nekatere lastnosti pisave in se z dolgoletno naporno vajo priučiti novih potez. Vi sklepate iz tega, da je v takih slučajih pač nemogoče, da bi grafolog pravilno ocenil dotične pisave, ker so nekatere lastnosti le umetno in z velikim trudom pridobljene, torej v direktnem nesoglasju z resničnim jedrom dotične osebnosti; opozorim Vas pa, da upošteva moderna grafologija tudi že vse take primere in da obstajajo že povsem sigurne metode za ločitev umetno pridobljenih lastnosti pisav od naravnih, ki tvorijo tako rekoč njeno prvotno, osnovno plast. Grafolog se takih primerov celo razveseli, ker lahko razvije pri njih vse finese grafološkega raziskavanja: namreč ugotovitev notranje neodkritosti, pozerstva, dopadanja samemu sebi, posnemanja in iskane originalnosti, lastnosti, ki predstavljajo dotične značaje v kaj čudni luči.

»A. T. Ljubljana«. Na pisavo vplivajo prvič zunanje (čisto mehanske) okolnosti, kot n. pr. bolj ali manj gladka in trdna podlaga, kakovost in stanje peresa (mehkejšje ali trše pero, novo ali pa že obrabljeno in zarjavelo). Doma se vsakdo poslužuje takega materiala, ki najbolj ustreza njegovemu individualnemu čutu. Gotovo Vam je znano, da je nekaterim ljudem pisanje z ostrim, neelastičnim peresom skrajno zopрно, drugim pa zopet pisanje s topim in širokim peresom. — Na rok-pis vpliva nadalje tudi trenutno razpoloženje, torej čisto notranje okolnosti: če smo prisiljeni zelo naglo pisati, se značaj pisave prav bistveno spremeni. Prav tako pri skrajni pazljivosti in skrbnosti. Tudi globoka duševna depresija ali pa veliko veselje, nenadno razburjenje ali razdraženost in trenutna otopenost imajo bistven vpliv na spremembo pisave. Vse te zunanje in notranje okolnosti se morajo pri analizi vsake pisave primerno upoštevati, da dobimo točno, nespačeno sliko dotičnega značaja.

Pripomba uredništva: Kdor želi grafološko skico značaja kake osebe, naj vpošlje približno 10 s črnolino pisanih vrstic njene pisave na uredništvo naše revije pod naslovom »Grafolog«. Obenem naj priloži pismu 20 Din za delo in stroške.

Iz galerije filmskih igralcev

Miha Maleš: Greta Garbo

Greta Garbo o ljubezni in o sebi

Kramljanje znamenite filmske igralke

Kje je pot, ki vodi v srce moža? — To vprašanje bo vedno najinteresantnejše za ženo. Vsaka žena je sirena, vsaj za moža, ki ga ljubi. Toda može je težko razumeti, zaposlene kakor so z najraznovrstnejšimi stvarmi in ne najzadnje s tem, da služijo denar. Če žena ne zna najti poti do srca in pravega bistva svojega moža, se zgodi, da ga zainteresirajo druge stvari. Mogoče, da je bil zelo zaljubljen, ali polagoma gineva taka ljubezen. In tedaj je v nevarnosti, da ga obkrožijo sirene.

Mene so nazvali »sireno«. Toda ta oznaka je napačna. Na platnu so me naredili za »sireno«, v resnici nisem, že iz tega enostavnega razloga, ker nimam časa za to. Vedno in vedno se čudim, kako da morejo mlade Američanke v Hollywoodu s svojevrstno virtuoznostjo posvečati svoje zanimanje filmu, družbi, športu in ljubezni obenem.

Jaz pa sem iz švedskega mesta, kjer tempo življenja ni tako divji. Življenje samo tam ni tako komplicirano. Moji predniki so bili daleč nazaj v čase Vikingov mornarji, ljudje skromnih običajev, ki so ljubili šumenje valov in valovanje vetra v svojih laseh; jaz morem posvečati svojo pozornost ob svojem času le eni stvari. To pa iz celega srca in iz vse duše. Dovolite mi, da vam o tem kaj povem.

Obiskovala sem dramatično šolo v Stockholmu. Igrali smo eno izmed Ibsenovih dram. Ko sem čakala za kulisami, sem opazila za seboj senco, kakor da bi bila senca velikana. »To je Mauritz Stiller,« mi je zašepetal nekdo. Stiller — najpomembnejši švedski igralec! Napela sem vse svoje moči in igrala sem svojo majhno vlogo tako vneto, da sem popolnoma pozabila na Stillerja. Drugi dan me je pozval v svojo pisarno in pogodila sva se za glavno vlogo v filmu »Gösta Berling«. Ko je pozneje filmal v Hollywoodu, me je pozval v Ameriko.

Kakor mi je bilo tedaj v gledališču, tako je z menoj tudi v filmu. V sebi morem čutiti divje valovanje, pravo strast — zato mi teko solze po licu še tedaj, ko kamera več ne snima.

Nekoč sem igrala s Johnom Gilbertom ljubezensko sceno. Ko sem potopila svoje oči v njegove, se je zgrnila godba, ki je igrala, nad menoj kakor burno valovanje morja — in jaz sem zapazila v njegovih črnih očeh izraz, ki je kakor visoka pesem prevpil sikanje ateljejskih luči. Pozabila sem na vse okoli mene, sladko razburjenje je bilo v meni. Režiser mi je pozneje rekel, da je bila to najlepša ljubezenska scena, kar jih je on snimal.

Jaz morem posvečati svojo pozornost ob svojem času le eni stvari, tako je bilo in tako bo morda vedno. Ne verujem, da bi mogla ljubiti in obenem igrati v filmu. Mogoče zapustim nekoč film in se žrtvujem ljubezni. Takrat ne bom potrebovala luksuza in palač, ki jih potrebujejo sirene. Majhna kočja na planini — to bi bilo zame, okoli in okoli samo drevje in samo dva, samo dva v tej samoti, tam daleč šumenje morja...

Zadnjič, ko sem stopila v neko restavracijo v Hollywoodu, sem zaslišala: »Glej, Mona Lisa!« Dan nato sem jezdila z Johnom Gilbertom v gore in sem ga vprašala, zakaj mi pritiče tako ime. Saj ljubim vendar preprostost in samoto in sama ne mislim o sebi, da bi bila komplicirana in skrivnostna. Brala sem, da je bil obraz Mone Lise tak, kakor da bi združevala v sebi vse znanje stoletij, kakor da bi ona sama vedela vse, kakor da bi preizkusila vse — in za mojo starost kaj takega vendar še ne bi bilo mogoče trditi.

Gilbert je rekel, da bi odgovor na to bila obenem razlaga, zakaj da mi pristojajo bolj problematične kakor enostavne vloge. »Taka, se zdi, da si — mogoče, da si tudi taka v dnu srca.«

Rekla sem: »Ne, nimam srca problematične ženske. V dnu srca sem preprosta duša. Ljubila bi življenje v kočici na bregu morja: sama, sama — pred menoj morje s svojo globino, za menoj gore s svojo višino.«

Odgovoril je: »Izmikaš se pravemu odgovoru. Ribnik, smreka, zelen grič, gozd — vse te stvari so dovolj preproste in vendar so skrivnostne. Taka si ti. Mogoče ljubiš preprostost, toda razburjaš, da iščemo v globine in izredne stvari.«

Obrnil se je v sedlu in se smejal, dobro me je poznal. »Nikamor ne prideva, če se še dalje prepirava. Obleci najnavadnejše obleko in volnene nogavice in najslabše čevlje — vedno boš ostala interesantna žena tiste vrste, zaradi katere zapuščajo možje hišo in dom.«

»Tako?! Do danes še ni noben moški zapustil hiše in družine radi mene in kljub temu, da je moj vpliv tako mogočen?... Zakaj? Mogoče, ker sem tujka. Ne letam za moškimi in ne padam jim okoli vratu.«

* * *

Možje so v dnu svojega srca otroci. Če dožene žena to, je v posesti orožja, ki je močnejše od vseh zapeljivih smehljajev darežljivih koket. Možje ustvarjajo in uničujejo — kakor otroci. Žene ne uničujejo nikdar, ker so starejše od najstarejših mož in posestnice prastare modrosti. Njih dolžnost je, da ohranijo, kar si pridobe možje, in naj je to samo plača ali veliko premoženje, družabni položaj, moč ali slava. Žene so praktičnega razuma — semintja se žrtvujejo brezupni ljubezni, nikdar pa ne skušajo zbiti meseca z neba, kar večkrat poskušajo možje.

Žena naj se potrudi, da je svojemu možu tovarišica in družabnica. Le tiste žene, ki ne razumejo tovarištva in ljubezni in zakonu, naj se boje vampirjev in siren. Pot k srcu moža ne vodi skozi kuhinjo ali jedilno shrambo. Ta pot mora iti po stezi njegove fantazije, njegovega zanimanja in tistega razumevanja, ki ga zahteva njegovo delo. Možje so ponosni na svoje delo in govorijo vedno o svojem delu. Če se žena izogne takim razgovorom z obrazom, ki priča, da se dolgočasi, si mora mož poiskati osebe, ki bi jih njegove stvari zanimale.

Romantika v ljubezni je posebno poglavje. Toda, če me vprašate, kaj je to, vam ne morem dati odgovora. Če ne živi v vašem srcu kakor svetel plapolajoč plamen, tedaj ne boste nikdar našli zamotane poti v romantično moško srce!

Izšla je knjiga: Miha Maleš: »Rdeče lučke«. Knjiga je prva te vrste v naši literaturi in stane elegantno vezana 40 Din, numerirana izdaja (1—100) 80 Din in se naroča pri avtorju. Ljubljana, Krekov trg 10.

Greta Garbo

*Na spodnjih slikah v družbi z
Gilbertom iz filma „Ana Kare-
nina“ po romanu L. N. Tolstega*

Z rokoko-večera „Atene“

Foto „Ilustracija“

Društvo „Atena“ je priredilo
rokoko-večer v zabavo našim
malim

Levo:

Menuet (Sancin)

Desno:

*Živa slika po angleških
slikarjih (N. V.)*

V sredini:

Iz Mozartovega menuet-plesa

levo:

Lijana Sancin in Vanda Ferjančič

desno:

Žislavsky Elfi, Dedek Bepo, Tanja Vrtačnik

*Za pomlad:
Klobuček iz črne svile s pisanim šalom*

*Pomladanski klobuki
Enostavna linija ali pa okraski raznih živalskih oblik*

Bilanca plesne sezone

Foto „Ilustracija“

Desno:

Ga. Elza Stojkovič in
g. Stane Seunig iz Ljubljane,
prvi plesni par v Jugoslaviji,
izbran v Zagrebu. - Plesna
toaleta (pariški model), frak
izdelal atelje A. Žigon,
Ljubljana-Rožna dolina

Levo:

„Kralj valčka“ g. Davorin
Mikek, arhivar iz Ljubljane,
s svojo hčerko Štefco

V sredini levo:

Na plesnem turnirju v
Ljubljani 2. marca 1929

— prirejenem po plesnem
profesorju g. Jenku

— izbrani plesni pari:

— prva nagrada, Schmidlova
in Stesl: tretja nagrada

Christofova in Hieng: druga nagrada,
Elsbacherjeva in Blechinger:

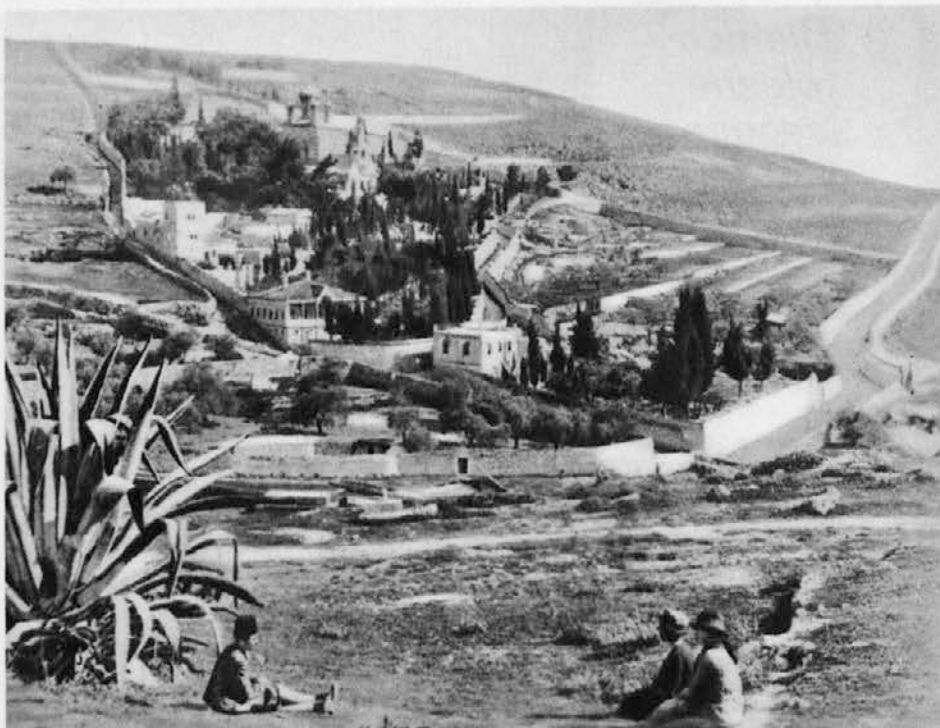
desno:

Razsodišče plesnih učiteljev: gg. Černe,
Košiček, Jenko in Trošt

Zvečer:

Modne večerne toalete z novo linijo in krilom, ki se zadaj dotika tal

Levo:

Oljska gora pri Jeruzalemu, kjer so se odigravali zgodovinski dogodki, ki jih praznujemo o Veliki noči

V sredini levo:

Nevarnost ledu v letošnji zimi. Z dinamitom je bilo treba razstreliti led na rekah

desno:

Zimska pravljica v Benetkah. Veliki preliv (Canal grande) b snegu

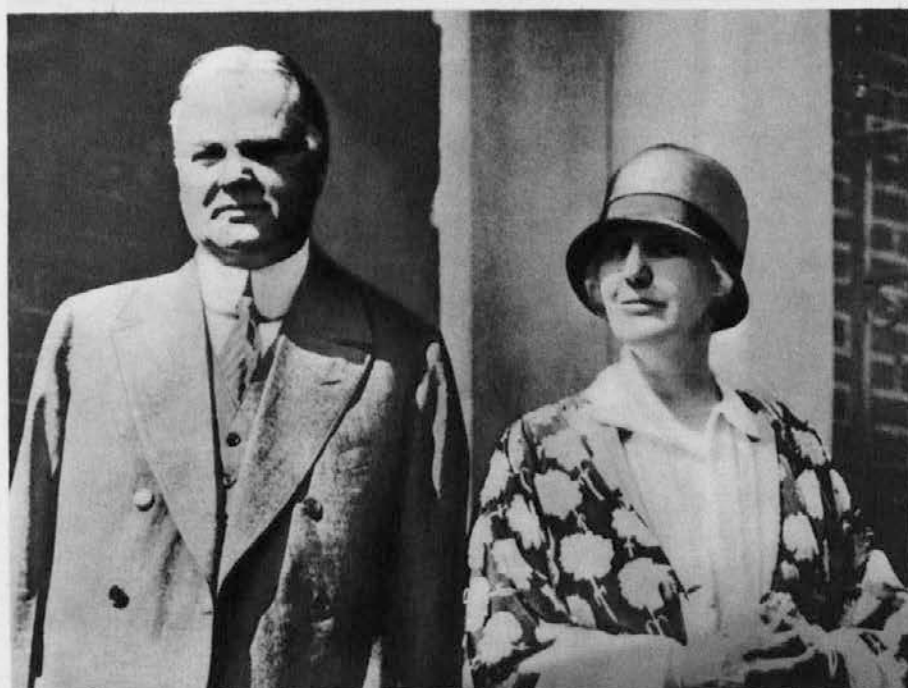
Stari in novi obrazi

Spodaj levo:

Novi predsednik Zedinjenih držav ameriških Hoovre s soprogo

desno:

Vodja boljševiške revolucije in bivši šef rdeče armade Trocki v progranstvu

Zlata Prahá

V juliju se bodo vršile v Pragi spominske svečanosti za 1000 letnico sv. Vaclava

Desno: *Spomenik sv. Vaclava v nočni razsvetljavi*

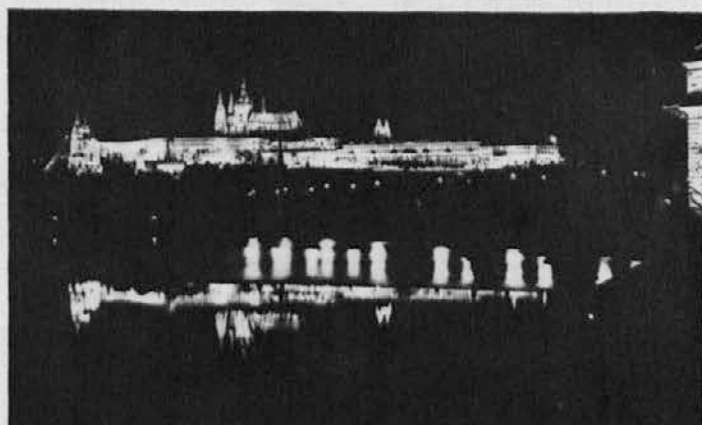
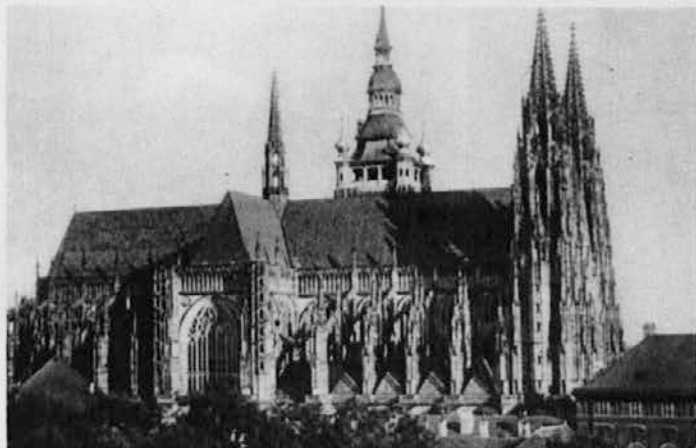
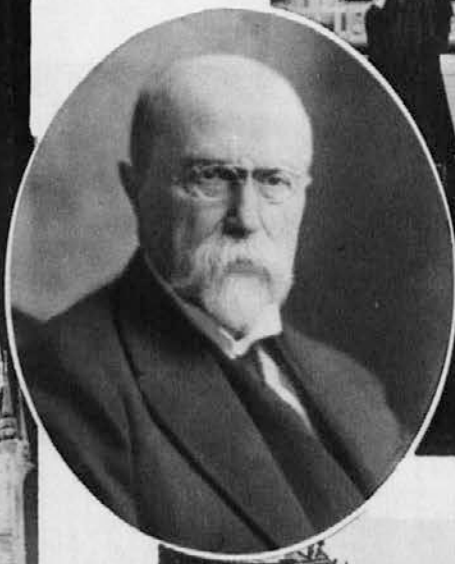
Oval: *Predsednik češkoslovaške republike Tomáš G. Masaryk*

Levo: *Tynska cerkev in staromestna posveovalnica v nočni razsvetljavi*

V sredini desno: *Hradčani, palača nadškofa in palača predsednika republike*

Spodaj levo: *Cerkev sv. Víta*

desno: *Hradčani v nočni razsvetljavi*

*Za slovo od zime —
še o našem zimskem športu*

Desno:

*Jugoslovanski smučarji na tekmi
v Zakopanih*

Foto Debeljak

V sredini:

*Državna tekma v smučskih skokih
v Mojstrani 3. marca 1929. (Državni
prvak v skokih g. Joško Janša)*

Foto Černe

Spodaj levo:

Meglono morje s Kofc proti Kranju

desno:

*Smučski teren na Sv. Planini
pri Trbovljah*

Foto Kreul

Pomlad je prišla v naše gore . . .

Foto „Ilustracija“

Levo:

Jutro na Kamniškem sedlu (proti Ljubljani)

V sredini levo:

S Kokrškega sedla

desno:

Pod Kamniškim sedlom, pastirska bajta

Spodaj levo:

Pomladni oblaki. Storžič s Kravauca

desno:

Meglice. Škrlatica s Praga pod Triglavom

*Mlada slovenska
slikarska
generacija*

Zgoraj:

*Franc Pavlovec: Tihostitje z
zeljem (olje)*

Spodaj:

*Mira Pregljeva: Portret deklice
(olje)*

Novi simbol
klasične dovrženosti.

ADLER STANDARD 4
ADLER STANDARD 6
ADLER STANDARD 8

GLAVNO ZASTOPSTVO: JNG. C.R. LUCKMANN, LIUBLJANA, AHACLJEVA CESTA 10.

PeKo

čevlji
najelegantnejši